

ΟΡΘΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΓΙΑ ΤΗ ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΗΣ ΕΚΜΑΘΗΣΗΣ
ΓΛΩΣΣΩΝ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΕΝΗΛΙΚΕΣ ΜΕ ΟΠΤΙΚΗ ΑΝΑΠΗΡΙΑ

PROJECT

«ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΚΑΙ ΕΚΜΑΘΗΣΗ ΓΛΩΣΣΩΝ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΤΥΦΛΟΥΣ
ΚΑΙ ΜΕΡΙΚΩΣ ΒΛΕΠΟΝΤΕΣ ΕΝΗΛΙΚΕΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ»

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	4

I. ΜΙΑ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΤΩΝ ΑΝΑΓΚΩΝ ΤΩΝ ΕΝΗΛΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΑΣΤΩΝ ΜΕ ΟΠΤΙΚΗ ΑΝΑΠΗΡΙΑ	5

- Ενδείξεις για το ποσοστό των ενηλίκων Ατόμων με Οπτική Αναπηρία που θα ήθελαν να μάθουν ξένες γλώσσες 6
- Τα κυριότερα κίνητρα των ενηλίκων Ατόμων με Οπτική Αναπηρία που θα ήθελαν να μάθουν ξένες γλώσσες 7
- Προσόντα / διπλώματα των ενηλίκων Ατόμων με Οπτική Αναπηρία που επιθυμούν να μάθουν γλώσσες 9
- Τα κυριότερα προβλήματα που αντιμετωπίζουν τα ενήλικα άτομα με Οπτική Αναπηρία στην εκμάθηση γλωσσών 11

II. Η ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΤΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΩΝ ΤΩΝ ΞΕΝΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ, ΤΗ ΤΣΕΧΙΑ, ΤΗ ΓΑΛΛΙΑ ΚΑΙ ΤΗ ΣΛΟΒΑΚΙΑ	14

- Τα υφιστάμενα προγράμματα κατάρτισης για να γίνει κάποιος καθηγητής γλώσσας για ενήλικες σε κάθε χώρα-εταίρο 15
- Απαιτούμενο πτυχίο για τους καθηγητές γλωσσών σε ενήλικους σε κάθε χώρα - εταίρο 16
- Πλαίσια αναφοράς των εν λόγω προγραμμάτων κατάρτισης 17

III. ΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΓΛΩΣΣΩΝ ΣΕ ΕΝΗΛΙΚΑ ΑΤΟΜΑ ΜΕ ΟΠΤΙΚΗ ΑΝΑΠΗΡΙΑ	18

- Επίγνωση του τι σημαίνει οπτική αναπηρία 18
- Ειδική διδακτική προσέγγιση 19
- Ειδικός εξοπλισμός και υλικό 19

IV. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΜΙΑ ΑΝΑΝΕΩΜΕΝΗ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΕΝΗΛΙΚΩΝ ΜΕ ΟΠΤΙΚΗ ΑΝΑΠΗΡΙΑ	20

- Εισαγωγή στο διεθνές δικαίωμα για πληροφόρηση 20
- Προϋποθέσεις για την επιτυχή συμμετοχή των σπουδαστών με Οπτική Αναπηρία σε μαθήματα γλώσσας 21

➤ Η ανάπτυξη νέων δεξιοτήτων για τους καθηγητές γλωσσών 23

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ 37

Σημείωση: Ο όρος Οπτική Αναπηρία (VI «visually – impaired») αναφέρεται στους τυφλούς και μερικώς βλέποντες (άτομα με μειωμένη/περιορισμένη όραση).

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Οι γλωσσικές δεξιότητες αποτελούν μέρος των βασικών δεξιοτήτων που κάθε Ευρωπαίος πολίτης πρέπει να είναι σε θέση να αποκτήσει και να βελτιώνει καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής του. Πρώτον, επειδή η κατανόηση και η ομιλία άλλων γλωσσών προσφέρει την ευκαιρία να συναντήσεις άλλους ανθρώπους, την πρόσβαση στην πολιτιστική ποικιλομορφία και επίσης αντιπροσωπεύει μια πηγή προσωπικής ολοκλήρωσης. Δεύτερον, το να γνωρίζεις διάφορες γλώσσες εξασφαλίζει περισσότερες ευκαιρίες εργασίας σε κοινωνίες με υψηλό βαθμό οικονομικής αλληλεπίδρασης και είναι πιο εύκολο να μετακινείσαι εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η βελτίωση της προσβασιμότητας στην εκμάθηση γλωσσών για Ατομα με Οπτική Αναπηρία, είναι ένας κοινός στόχος της Ευρωπαϊκής Ένωσης Τυφλών (EBU, Γαλλία), της Παγκύπριας Οργάνωσης Τυφλών (POB Κύπρος), της Τσέχικης Ένωσης Τυφλών (SONS, Τσεχία), και της Σλοβακικής Ένωσης για τυφλούς και μερικώς βλέποντες (UNSS, Σλοβακία). Όλοι τους συμφωνούν στο γεγονός ότι οι εθνικές υποδομές διδασκαλίας τους δεν είναι προσαρμοσμένες στις ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες των ενηλίκων με δυσκολίες στην όραση, που επιθυμούν να μάθουν μια ξένη γλώσσα. Συγκεκριμένα, οι υπάρχουσες μη προσαρμοσμένες προσεγγίσεις, τεχνικές και μέσα διδασκαλίας (επικοινωνία, ενότητες που βασίζονται σε οπτικό υλικό, εικονογραφήματα, έλλειψη υλικού στη γραφή Braille ...) αποτρέπουν στην πραγματικότητα τα ενήλικα Άτομα με Οπτική Αναπηρία από το να επιλέξουν τα μαθήματα που αφορούν την ανάπτυξη αυτής της σημαντικής ικανότητας. Σε αυτόν τον τομέα, η έρευνα στις παιδαγωγικές τεχνικές είναι πολύ περιορισμένη και ως εκ τούτου δεν μπορεί να επωφεληθούν όλοι.

Για τον πιο πάνω λόγο, οι EBU, POB, SONS και UNSS συνεργάστηκαν στο πλαίσιο της εκπαιδευτικής σύμπραξης Grundtvig «Παιδαγωγική και Εκμάθηση Γλωσσών για Τυφλούς και Μερικώς Βλέποντες Ενήλικες στην Ευρώπη". Από το 2008 - 2010 το πρόγραμμα έδωσε την ευκαιρία στους εταίρους να εργαστούν από κοινού για το κεντρικό θέμα της κοινωνικής και επαγγελματικής ένταξης των ενηλίκων Ατόμων με Οπτική αναπηρία μέσω της βελτίωσης της προσβασιμότητας τους στην εκμάθηση γλωσσών. Συγκεκριμένα, οι εταίροι επικεντρώθηκαν στην προσπάθεια ενίσχυσης των ικανοτήτων των εκπαιδευτικών ξένων γλωσσών στη γενική εκπαίδευση. Υπενθυμίζεται, ότι το πρόγραμμα εκπαιδευτικής σύμπραξης Grundtvig αποτελεί ένα πλαίσιο για μικρής κλίμακας δραστηριότητες συνεργασίας μεταξύ των οργανώσεων που εργάζονται στον ευρύτερο τομέα της εκπαίδευσης ενηλίκων. Οι διακρατικές συναντήσεις μεταξύ των οργανώσεων που συμμετέχουν στην εταιρική σχέση, οι ανταλλαγές

προσωπικού και ενηλίκων φοιτητών, η ανταλλαγή εμπειριών και ορθών πρακτικών, η επιτόπια εργασία, η έρευνα κ.λπ. αποσκοπούν στην προώθηση των ορθών πρακτικών, τη μεγιστοποίηση της αξίας των διακρατικών ανταλλαγών και, συνεπώς, στην εξασφάλιση της ευρύτερης διάδοσης των αποτελεσμάτων.

Κατά τη διάρκεια του προγράμματος, οι εταίροι ασχολήθηκαν με διάφορα ζητήματα μέσα από διακρατικές συναντήσεις και τοπικές ομάδες εργασίας: η κατάσταση των ενηλίκων Ατόμων με Οπτική Αναπηρία στις χώρες τους, το πρόγραμμα σπουδών των εκπαιδευτικών ξένων γλωσσών, οι υπάρχουσες διδακτικές προσεγγίσεις και μέσα για την εκμάθηση γλωσσών και ο βαθμός στον οποίο αυτές είναι προσαρμοσμένες στις ειδικές ανάγκες των ενηλίκων Ατόμων με Οπτική αναπηρία που επιθυμούν να μάθουν ή να ανανεώσουν τις γνώσεις τους σε μια ξένη γλώσσα.

Το παρόν έγγραφο παρουσιάζει τις εργασίες που πραγματοποιήθηκαν από τους εταίρους κατά τη διάρκεια του προγράμματος, και προτείνει τρόπους βελτίωσης.

I. ΜΙΑ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΤΩΝ ΑΝΑΓΚΩΝ ΤΩΝ ΕΝΗΛΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΑΣΤΩΝ ΜΕ ΟΠΤΙΚΗ ΑΝΑΠΗΡΙΑ

Για να επιτευχθεί αυτή η επισκόπηση, είναι χρήσιμο να εξεταστεί:

- Ο αριθμός των ενηλίκων Ατόμων με Οπτική Αναπηρία που επιθυμούν να μάθουν / ανανεώσουν τις γνώσεις τους σε μια ξένη γλώσσα
- Το κίνητρο των ενηλίκων Ατόμων με Οπτική Αναπηρία που επιθυμούν να παρακολουθήσουν μαθήματα γλώσσας
- Τα προσόντα / πτυχία των ενηλίκων Ατόμων με Οπτική Αναπηρία που είναι πρόθυμοι να μάθουν / ανανεώσουν τις γνώσεις τους σε μια ξένη γλώσσα
- Οι κύριες δυσκολίες που αντιμετωπίζουν ΤΑ ΕΝΗΛΙΚΑ Άτομα με Οπτική Αναπηρία στην εκμάθηση γλωσσών

➤ **Ενδείξεις για το ποσοστό των ενηλίκων Ατόμων με Οπτική Αναπηρία που θα ήθελαν να μάθουν ξένες γλώσσες**

Είτε πρόκειται για την Κύπρο, τη Γαλλία, την Τσεχία ή τη Σλοβακία, δεν υπάρχουν επίσημα και ακριβή στατιστικά στοιχεία σχετικά με τον αριθμό των ενηλίκων Ατόμων με Οπτική Αναπηρία τα οποία επιθυμούν να μάθουν μια ξένη γλώσσα. Ποσοτικά δεδομένα μπορεί ουσιαστικά να λαμβάνονται μέσω των οργανώσεων που ασχολούνται με προβλήματα όρασης, το οποίο φυσικά σημαίνει ότι οι πληροφορίες είναι ελλιπείς.

Για παράδειγμα, στη Γαλλία, σε επίπεδο GIAA (Ομάδα των διανοούμενων τυφλών και μερικώς βλεπόντων), υπάρχουν περίπου 15 άτομα από όλες τις ηλικίες, τα οποία κάθε χρόνο ρωτάνε εάν υπάρχει μια μέθοδος σε γραφή Braille για να μάθουν μια γλώσσα και εάν αυτή η μέθοδος έχει προσαρμοστεί ανάλογα.

Το 2009 στην Κύπρο υπήρχαν περίπου 50 ενήλικα Άτομα με Οπτική Αναπηρία ΤΑ οποία ήταν πρόθυμοι να μάθουν ξένες γλώσσες. Συγκεκριμένα, όταν η Παγκύπρια Οργάνωση Τυφλών προσέφερε μαθήματα γλώσσας για ενήλικες σε τρεις διαφορετικές πόλεις της Κύπρου, 42 ενήλικες παρακολούθησαν τα ειδικά μαθήματα. Άλλοι εννέα Κύπριοι ενήλικες με Οπτική Αναπηρία εξέφρασαν το ενδιαφέρον τους για την εκμάθηση της Ιταλικής γλώσσας κατόπιν τηλεφωνικής συνδιάλεξης με την Παγκύπρια Οργάνωση Τυφλών.

Στη Σλοβακία, υπάρχουν λίγα τυφλά άτομα και άτομα με μειωμένη όραση που διδάσκονται ξένες γλώσσες στα συνηθισμένα μαθήματα γλώσσας. Οι περισσότεροι από αυτούς προτιμούν να μελετούν μόνοι στο σπίτι, χρησιμοποιώντας πιο προσιτές πηγές, όπως το διαδίκτυο ή έτοιμα προσαρμοσμένα ηλεκτρονικά βιβλία. Ωστόσο δεν υπάρχουν διαθέσιμα ακριβή ποσοτικά στοιχεία.

Όσο αφορά τη Τσεχική Ένωση Τυφλών - SONS, οι πληροφορίες για την εκμάθηση γλωσσών συγκεντρώθηκαν από τα μέλη μέσω ερωτηματολογίων. Από τα αποτελέσματα διαφάνηκε ότι ο αριθμός των ενδιαφερομένων είναι εκπληκτικά υψηλότερος από τον αναμενόμενο. Τα ενήλικα Άτομα με Οπτική Αναπηρία εκπαιδεύονται σε ειδικά μαθήματα για τυφλούς και μερικώς βλέποντες ή σε μικρές ομάδες ή σε ιδιαίτερα μαθήματα με ένα σπουδαστή. Σπάνια οι εκπαιδευόμενοι καταφεύγουν σε σχολές ξένων γλωσσών, ιδίως όταν θα πρέπει να χρησιμοποιούν βιβλία Braille για τη μελέτη τους.

Αυτή η έλλειψη στατιστικών στοιχείων μπορεί να εξηγηθεί από την έλλειψη προσβάσιμων υλικών και δυνατοτήτων εκπαίδευσης, γεγονός που αποθαρρύνει τα άτομα με Οπτική Αναπηρία από την αναζήτηση προσαρμοσμένων μεθόδων διδασκαλίας. Όταν αντιμετωπίζουν δυσκολίες, οι τυφλοί και μερικώς βλέποντες ενήλικες που θέλουν να μάθουν ξένες γλώσσες, τότε προσπαθούν να το πράξουν από μόνοι τους με τη βοήθεια των φίλων και τη χρήση προσβάσιμων ηλεκτρονικών εγγράφων σε USB sticks / CD / υπολογιστές ή παρακολουθούν νυχτερινά μαθήματα. Όταν ασχολούμαστε με γλώσσες που δεν είναι βασισμένες σε λατινικούς χαρακτήρες, τότε είναι ακόμη δυσκολότερο να καθοριστεί το ποσοστό των ενηλίκων Ατόμων με Οπτική Αναπηρία που θα ήθελαν να μάθουν ξένες γλώσσες και το βρίσκουν δύσκολο.

➤ **Τα κυριότερα κίνητρα των ενηλίκων Ατόμων με Οπτική Αναπηρία που θα ήθελαν να μάθουν ξένες γλώσσες**

Η ανάγκη για επάρκεια στις ξένες γλώσσες αυξάνεται σε ολόκληρη την κοινωνία. Οι νεαρότερες ηλικίες μαθαίνουν ξένες γλώσσες στα πλαίσια του σχολικού προγράμματος και οι ενήλικες προσπαθούν να καλύψουν τα κενά στη γλώσσα που επιθυμούν με διάφορους τρόπους. Τα κίνητρά τους αφορούν δύο πτυχές: επαγγελματικές και προσωπικές.

Επαγγελματικά

κίνητρα:

- Εξεύρεση εργασίας: ένα άτομο το οποίο αποφοίτησε από το πανεπιστήμιο και ψάχνει για δουλειά μπορεί να αισθανθεί την ανάγκη να συνεχίσει τις σπουδές
- Αύξηση των επιλογών εργοδότησης μέσω της βελτίωσης των προσόντων
- Αύξηση των ευκαιριών για ανέλιξη της καριέρας: μπορεί ο εργοδότης να ζητήσει από τους ενήλικες να βελτιώσουν τις γλωσσικές τους δεξιότητες (συνήθως μέσα στα πλαίσια της κατάρτισης εντός των επιχειρήσεων ή την περαιτέρω εκπαίδευση). Γενικά η γνώση ξένων γλωσσών αποτελεί συχνά ένα βασικό προσόν για την προαγωγή στο χώρο εργασίας
- Διεθνής διακίνηση: τα επαγγελματικά ταξίδια γίνονται πιο εύκολα και πιο αποτελεσματικά

- Διεθνής επικοινωνία: η τηλεφωνική ή γραπτή επικοινωνία με τους συναδέλφους, τους πελάτες και τους προμηθευτές από το εξωτερικό επιτυγχάνεται ταχύτερα.
- Συμμετοχή σε σεμινάρια σε άλλες χώρες, όταν αυτά αποτελούν μέρος των επαγγελματικών υποχρεώσεων.
- Εξυπηρέτηση πελατών: ένας αριθμός θέσεων εργασίας που παραδοσιακά στελεχωνόταν από Άτομα με Οπτική Αναπηρία (τηλεφωνητές, μασέρ, φυσιοθεραπευτές, επαγγελματίες του τουρισμού), ολοένα και εξελίσσεται και ως εκ τούτου οι εργαζόμενοι ολοένα και περισσότερο χρειάζεται να μιλούν ξένες γλώσσες, προκειμένου να εξυπηρετήσουν τους πελάτες επιτυχώς. Η εκμάθηση γλωσσών είναι ένας τρόπος για να διατηρήσουν τις θέσεις αυτές.

Προσωπικά

κίνητρα:

- Η ανακάλυψη ή καλύτερη κατανόηση του πολιτισμού των άλλων χωρών
- Η επιθυμία να ενισχύσουν τις γλωσσικές ικανότητες ή να φρεσκάρουν τη μνήμη τους χωρίς κανένα συγκεκριμένο στόχο
- Ψυχαγωγική μάθηση:
 - Ως ένα χόμπι ή απασχόληση
 - Κοινωνικοποίηση με άλλους ενήλικες σπουδαστές
 - Κοινωνικοποίηση με αλλοδαπούς
 - Πρόσβαση σε διεθνή μέσα ενημέρωσης
 - Απλή απόλαυση των ήχων μιας άλλης γλώσσας
- Ενίσχυση της ικανότητας των εκπαιδευόμενων για διεθνή κινητικότητα: οι αυξημένες ικανότητες επικοινωνίας κάνουν αυτούς που ταξιδεύουν στο εξωτερικό να αισθάνονται πιο ανεξάρτητοι
- Ικανότητα να λαμβάνουν μέρος σε διάφορες διεθνείς εκδηλώσεις / κατασκηνώσεις

- Η διεύρυνση του πεδίου των ραδιοφωνικών σταθμών που μπορούν να ακούσουν και των βιβλίων που μπορούν να διαβάσουν, καθώς επίσης και των ιστοσελίδων που μπορούν να μελετήσουν κατά την πλοήγηση τους στο Διαδίκτυο. Όλα αυτά διευρύνουν το πεδίο πρόσβασης σε πληροφορίες ενώ παράλληλα παρέχουν τη δυνατότητα επικοινωνίας με άλλους ανθρώπους και δημιουργίας νέων φίλων.
- Να είναι σε θέση να βοηθήσουν τα παιδιά με την εργασία τους. Σήμερα, οι σπουδαστές έχουν περισσότερα υποχρεωτικά μαθήματα γλώσσας από ότι στο παρελθόν.

Μπορούμε να επισημάνουμε ότι στις χώρες-εταίρους δεν υπάρχουν αξιοσημείωτες διαφορές αναφορικά με τους λόγους για τους οποίους τα ενήλικα Άτομα με Οπτική Αναπηρία αρχίζουν την εκμάθηση ξένων γλωσσών. Τα ενήλικα Άτομα με Οπτική Αναπηρία, όπως και όλοι οι άλλοι σχεδόν, μαθαίνουν τις γλώσσες στο πλαίσιο του συστήματος υποχρεωτικής εκπαίδευσης, και μπορεί να επιθυμούν ή να έχουν την ανάγκη να εκσυγχρονίσουν τις γνώσεις τους ή να μάθουν μια νέα γλώσσα. Στην πραγματικότητα οι διαφορές είναι πιο εμφανείς στον τρόπο που επιλέγουν να διεξαχθεί η μαθησιακή διαδικασία, λόγω των αισθητά λιγότερων ευκαιριών που έχουν για να επιτύχουν τους στόχους τους με τις ξένες γλώσσες.

- **Προσόντα / διπλώματα των ενηλίκων Ατόμων με Οπτική Αναπηρία που επιθυμούν να μάθουν ξένες γλώσσες**

Σε γενικές γραμμές, στη Γαλλία, τα ενήλικα Άτομα με Οπτική Αναπηρία που είναι πρόθυμα να μάθουν ξένες γλώσσες δεν είναι πραγματικά αρχάριοι. Αν είναι αρχάριοι σε μια συγκεκριμένη γλώσσα, μιλούν ήδη διάφορες άλλες γλώσσες. Ενώ η πλειοψηφία των ενηλίκων Ατόμων με Οπτική Αναπηρία εκπαιδευομένων στη γλώσσα έχουν ένα επίπεδο εκπαίδευσης που κυμαίνεται μεταξύ του 11ου έτους και του 13ου έτους (του αγγλικού συστήματος), ένας συγκεκριμένος αριθμός προπτυχιακών και μεταπτυχιακών σπουδαστών αποτελεί μειονότητα.

Στην Κύπρο, το μορφωτικό επίπεδο των ενηλίκων Ατόμων με

Οπτική Αναπηρία που ενδιαφέρονται να μάθουν ξένες γλώσσες ποικίλλει:

- Μερικοί κατέχουν πανεπιστημιακό πτυχίο ή δίπλωμα, ενώ κάποιοι άλλοι είναι απόφοιτοι Λυκείου.
- Οι πτυχιούχοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης συνήθως επιθυμούν να ανανεώσουν τις γνώσεις τους σε μια γλώσσα ή να μάθουν μια νέα γλώσσα.
- Οι απόφοιτοι μέσης εκπαίδευσης συνήθως έχουν τις βασικές γνώσεις μιας ξένης γλώσσας και επιθυμούν να τις βελτιώσουν.

Σήμερα στη Σλοβακία και την Τσεχία, οι σπουδαστές πρέπει να μάθουν μια ξένη γλώσσα ως μέρος της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης τους. Υπάρχει μια υποχρεωτική τελική εξέταση σε ξένη γλώσσα, στην οποία παρακάθονται στο τέλος της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Οι περισσότεροι σπουδαστές επιλέγουν τα αγγλικά.

Στην Τσεχία, τα ενήλικα Άτομα με Οπτική Αναπηρία συνήθως δε διαθέτουν δίπλωμα στις ξένες γλώσσες, εκτός από αυτούς που έχουν ολοκληρώσει τη δευτεροβάθμια εκπαίδευσή τους πριν από το 1989 και έπρεπε να δώσουν τελικές εξετάσεις στη ρωσική γλώσσα. Οι περισσότεροι ενήλικοι σπουδαστές ξένων γλωσσών με Οπτική Αναπηρία έχουν ολοκληρώσει τη δευτεροβάθμια εκπαίδευσή τους. Ωστόσο, τα μαθήματα ξένων γλωσσών ενδιαφέρουν και τους πτυχιούχους πανεπιστημίου και τα άτομα με πιο βασική εκπαίδευση.

Στη Σλοβακία, τα προσόντα των ενήλικων σπουδαστών ξένων γλωσσών με Οπτική Αναπηρία διαφέρουν ξεκινώντας από σπουδαστές που εκπαιδεύονται για επαγγελματικούς λόγους μέχρι φοιτητές δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και αποφοίτους πανεπιστημίων.

Το συμπέρασμα που εξάγεται από τους εταίρους, την Ευρωπαϊκή Ένωση Τυφλών, την Παγκύπρια Οργάνωση Τυφλών, τη Τσεχική Ένωση Τυφλών και τη Σλοβακική Ένωση για τυφλούς και μερικώς βλέποντες είναι ότι ένα άτομο με Οπτική Αναπηρία που θέλει να μάθει μια ξένη γλώσσα δεν επηρεάζεται από το επίπεδο της εκπαίδευσης του, αλλά μάλλον από τη δυνατότητα πρόσβασης σε εκπαιδευτικό υλικό ή τα μαθήματα γλώσσας. Ωστόσο, όπως φαίνεται στο κεφάλαιο που ακολουθεί, το εν λόγω υλικό δεν είναι ομοιόμορφα προσβάσιμο στα διάφορα εκπαιδευτικά ιδρύματα.

➤ **Τα κυριότερα προβλήματα που αντιμετωπίζουν τα ενήλικα Άτομα με Οπτική Αναπηρία στην εκμάθηση γλωσσών**

Ανάμεσα στα διάφορα είδη των δυσχερειών που αντιμετωπίζουν τα ενήλικα Άτομα με Οπτική Αναπηρία, ορισμένα έχουν άμεση σχέση με τις διδακτικές μεθόδους που εφαρμόζονται στις χώρες εταίρους. Σε αυτά περιλαμβάνονται:

- Η διδακτική προσέγγιση: η έλλειψη ειδικευμένου διδακτικού προσωπικού, μέρος του προσωπικού δε γνωρίζει τις ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, τα μαθήματα είναι σχεδιασμένα για βλέποντες, έλλειψη οπτικοακουστικών μέσων και ψηφιακών ομιλούντων βιβλίων
- Η οργάνωση της διδασκαλίας: η σύνθεση των ομάδων, ο προγραμματισμός των τάξεων, κλπ.

Όσον αφορά τη διδακτική προσέγγιση:

Η διδακτική προσέγγιση καλύπτει τις δεξιότητες των εκπαιδευτικών ξένων γλωσσών και τις μεθόδους και τα μέσα που χρησιμοποιούν κατά τη διδασκαλία.

• Έλλειψη ενημέρωσης για το τι είναι πρόβλημα όρασης και τι προϋποθέτει

Οι περισσότεροι εκπαιδευτικοί, συμπεριλαμβανομένων και εκπαιδευτικών γλωσσών, δεν είναι εξοικειωμένοι με την έννοια της απώλειας της όρασης και τις συνέπειές της για τους σπουδαστές. Στην πραγματικότητα ο όρος "Άτομα με Οπτική Αναπηρία» καλύπτει ένα ευρύ φάσμα ανθρώπων που έχουν ανίατη απώλεια όρασης. Οι ορισμοί της τύφλωσης και μερικής όρασης, καθώς και τα κριτήρια ταξινόμησης και οι μηχανισμοί, ποικίλλουν μεταξύ των ευρωπαϊκών κρατών μελών. Ωστόσο, για να δώσουν μια γενική ιδέα οι γιατροί (οφθαλμίατροι) σε διάφορες ευρωπαϊκές χώρες αποφάσισαν ότι κάποιος μπορεί να θεωρηθεί ως τυφλός ή με μειωμένη όραση υπό τις ακόλουθες προϋποθέσεις:

- Ένα άτομο μπορεί να εγγραφεί ως τυφλό εάν μπορεί να διαβάσει μόνο το πρώτο γράμμα του πίνακα, που χρησιμοποιείται από τους οπτικούς για μέτρηση της όρασης, από τα τρία μέτρα ή λιγότερο.

- Ένα άτομο μπορεί να εγγράφει ως άτομο με μειωμένη όραση, εφόσον μπορεί να διαβάσει μόνο το πρώτο γράμμα του πίνακα από έξι μέτρα ή λιγότερο.

Η έλλειψη γνώσης σχετικά με το τι σημαίνει απώλεια όρασης, σχετικά με το τι μπορούν ή τι δεν μπορούν να κάνουν τα Άτομα με Οπτική Αναπηρία, και μερικές φορές η έλλειψη γνώσης για το πώς συμπεριφερόμαστε μπροστά σε Άτομα με Οπτική Αναπηρία (κατά πόσο πρέπει να γίνει χειραψία, κατά πόσο είναι λάθος να πεις «βλέπεις τι εννοώ;» κ.λπ.) περιορίζει τις δυνατότητες των εκπαιδευτικών να προσαρμόσουν τις προσεγγίσεις τους στις ανάγκες των Ατόμων με Οπτική Αναπηρία.

- **Έλλειψη προσαρμοσμένου εκπαιδευτικού υλικού**

Η εκπαίδευση βασίζεται ως επί το πλείστον στην οπτική ικανότητα και τα μαθήματα βασίζονται στην οπτική αντίληψη και την οπτικοακουστική προσέγγιση. Τα περισσότερα κείμενα-βιβλία είναι μη - προσβάσιμα για τους σπουδαστές με Οπτική Αναπηρία, αφού περιλαμβάνουν πολλές εικόνες και γραφικά (π.χ. για επεξήγηση της γραμματικής, κ.λπ.). Αυτό καθιστά δύσκολη για το σπουδαστή την πρόσβαση στη γνώση που παρέχεται σε συνδυασμό με τέτοιες εικόνες και αφηρημένες παραστάσεις. Κατά συνέπεια, οι σπουδαστές με Οπτική Αναπηρία πρέπει να καταβάλουν επιπλέον προσπάθειες για την αναζήτηση πληροφοριών που χάνουν κατά τη διάρκεια των μαθημάτων γλώσσας λόγω της υπερβολικής χρήσης οπτικού υλικού.

- **Έλλειψη προσαρμοσμένων τεχνικών και υποστηρικτικής τεχνολογίας**

Τα ICT's αποτελούν ένα μέσο για τα Άτομα με Οπτική Αναπηρία για την αντιστάθμιση των προβλημάτων όρασης (χάρη στην ανάγνωση οθόνης, σαρωτές κ.λπ.). Παρόλα αυτά, η τεχνολογία αυτή είναι σπάνια διαθέσιμη στα μαθήματα γλώσσας στα πανεπιστήμια και τα εκπαιδευτικά κέντρα. Αυτό αποτρέπει τα Άτομα με Οπτική Αναπηρία από το να έχουν εύκολη πρόσβαση στο διδακτικό υλικό.

Σχετικά με την οργάνωση της διδασκαλίας:

• Η σύνθεση των τάξεων

- Υπάρχει μια δυσκολία στη σύνθεση των τάξεων. Μερικοί ενήλικες μπορεί να έχουν μειωμένη όραση και να προτιμούν να διαβάζουν κείμενα σε μεγέθυνση. Ανάλογα με την πάθηση της όρασης, ορισμένοι από αυτούς χρειάζονται περισσότερο φως, ενώ κάποιοι άλλοι δεν μπορούν να διαβάσουν με πολύ φως. Επιπλέον, ορισμένοι αναγνώστες της γραφής για τυφλούς Braille είναι αρκετά γρήγοροι, ενώ κάποιοι άλλοι είναι αργοί.

• Ωρολόγιο πρόγραμμα

Τα μαθήματα για τους ενήλικες συχνά διοργανώνονται τις βραδινές ώρες. Αυτός ο προγραμματισμός μπορεί να δημιουργήσει δυσκολίες ακόμη και στους βλέποντες, και δυσκολεύει ακόμη περισσότερο τα Άτομα με Οπτική Αναπηρία, καθώς η διακίνηση τους αποτελεί ένα σημαντικό ζήτημα. (χρησιμοποιούν τα δημόσια μέσα μεταφοράς ή ζητούν από κάποιον να τους μεταφέρει).

Επιπλέον, άλλοι παράγοντες μπορεί να αποτελέσουν εμπόδιο για τα ενήλικα Άτομα με Οπτική Αναπηρία που επιθυμούν να συμμετέχουν στη γενική εκμάθηση γλωσσών. Αυτοί δεν έχουν σχέση με το εκπαιδευτικό σύστημα αυτό καθαυτό, αλλά μάλλον με τις δυσκολίες με τις οποίες οι άνθρωποι με Οπτική Αναπηρία έρχονται αντιμέτωποι και οι οποίες σχετίζονται με την υποδομή και τη διακίνηση. Για παράδειγμα:

- Τα κέντρα διδασκαλίας βρίσκονται κυρίως στις μεγάλες πόλεις. Μόνο μερικά από αυτά βρίσκονται στα προάστια και αυτά δεν έχουν πρόσβαση στον απαραίτητο εξοπλισμό ή τις γνώσεις που απαιτούνται για την προσαρμογή του εκπαιδευτικού υλικού στις ανάγκες των εκπαιδευομένων.
- Όσοι ζουν σε πόλεις εξαρτώνται συνήθως από άλλους ανθρώπους για τη μεταφορά τους στο κέντρο διδασκαλίας της γλώσσας και ορισμένες φορές αυτοί οι άνθρωποι δεν είναι διαθέσιμοι. Η δυσκολία αυξάνεται όταν ο σπουδαστής ζει σε ένα απομονωμένο χώρο.
- Στην Κύπρο, υπάρχουν πολύ λίγα δημόσια μέσα μεταφοράς και τα λεωφορεία δεν καλύπτουν όλο το νησί. Παράλληλα, τα ταξί είναι αρκετά ακριβά και έτσι οι εκπαιδευόμενοι δεν μπορούν να τα χρησιμοποιούν τακτικά για να πάνε σε ένα πανεπιστήμιο ή σε ένα κέντρο διδασκαλίας.

Αυτό μπορεί να οδηγήσει τους ενήλικες σπουδαστές στο να προτιμούν τα ιδιαίτερα μαθήματα.

II. Η ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΤΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΩΝ ΤΩΝ ΞΕΝΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ, ΤΗ ΤΣΕΧΙΑ, ΤΗ ΓΑΛΛΙΑ ΚΑΙ ΤΗ ΣΛΟΒΑΚΙΑ

Όπως επισημάνθηκε στην προηγούμενη ενότητα, τα ενήλικα Άτομα με Οπτική Αναπηρία έχουν ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες που σήμερα δεν καλύπτονται από τα πανεπιστήμια, τα κέντρα κατάρτισης και τους εκπαιδευτικούς οργανισμούς της Κύπρου, της Γαλλίας, της Τσεχίας και της Σλοβακίας.

Για να επεκταθεί πέραν των εθνικών πλαισίων η γνώση, μια κοινή διάγνωση έχει συνταχθεί σχετικά με:

- Το πτυχίο που απαιτείται για να γίνει κάποιος καθηγητής γλωσσών στη Γαλλία, την Κύπρο, την Τσεχία και τη Σλοβακία.
- Τα υφιστάμενα μαθήματα κατάρτισης για τους καθηγητές γλωσσών στις χώρες αυτές
- Τα πλαίσια αναφοράς των μαθημάτων κατάρτισης.
- **Τα υφιστάμενα προγράμματα κατάρτισης για να γίνει κάποιος εκπαιδευτικός γλώσσας για ενήλικες σε κάθε χώρα-εταίρο**

Σε όλες τις τέσσερις χώρες, οι μελλοντικοί καθηγητές ξένων γλωσσών χρειάζονται τουλάχιστον ένα πτυχίο στις Σύγχρονες Γλώσσες για να διδάξουν σε ενήλικες.

Στη Γαλλία, οι καθηγητές ξένων γλωσσών που επιθυμούν να διδάξουν ενήλικες σε κρατικά κέντρα εκπαίδευσης πρέπει να αποκτήσουν το Πιστοποιητικό Εκπαίδευσης και Ανάπτυξης Ενηλίκων, που παρέχεται από τον κύριο Γαλλικό Οργανισμό Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (AFPA). Πρόκειται για ένα μάθημα κοινό σε όλους τους καθηγητές, ανεξάρτητα από το αντικείμενο που διδάσκουν, αν και έχουν σχεδιαστεί και είναι διαθέσιμα ειδικά μέσα για τη διδασκαλία γλωσσών. Είναι διάρκειας ενός έτους και περιλαμβάνει θεωρία και πρακτική για την εκπαίδευση των ενηλίκων, την αξιολόγηση των αναγκών και τον εκπαιδευτικό σχεδιασμό.

Οι καθηγητές ξένων γλωσσών στη Σλοβακία μπορούν να αποκτήσουν τις δεξιότητες που απαιτούνται για να διδάξουν γλώσσες σε ενήλικες σε διάφορα πανεπιστήμια όπως το Πανεπιστήμιο Comenius (είτε στο Τμήμα Εκπαίδευσης είτε στη Σχολή Καλών Τεχνών).

Στην Κύπρο, δεν υπάρχει ειδικό πρόγραμμα για την προετοιμασία των εκπαιδευτικών ξένων γλωσσών για διδασκαλία ενηλίκων. Παρ' όλα αυτά, οι φοιτητές ξένων γλωσσών έχουν τη δυνατότητα να παρακολουθήσουν προαιρετικά στο πανεπιστήμιο μαθήματα για τη διδασκαλία ενηλίκων.

Στην Τσεχία, τόσο το Πανεπιστήμιο του Καρόλου στην Πράγα όσο και το Πανεπιστήμιο του Masaryk στο Brno προσφέρουν ειδικά προγράμματα κατάρτισης για καθηγητές ξένων γλωσσών για ενήλικες. Τα προγράμματα προσφέρονται από την Εκπαιδευτική Σχολή ή τη Φιλοσοφική Σχολή.

➤ **Απαιτούμενο πτυχίο για τους καθηγητές γλωσσών σε ενήλικους σε κάθε χώρα - εταίρο**

Στη Γαλλία, πριν από την απόκτηση του Πιστοποιητικού Εκπαίδευσης και Ανάπτυξης Ενηλίκων το οποίο αναφέρθηκε πιο πάνω, οι μέλλοντες εκπαιδευτικοί ενηλίκων πρέπει πρώτα να αποκτήσουν ένα μεταπτυχιακό δίπλωμα στις Ξένες Γλώσσες, Φιλολογίες και Πολιτισμούς. Οι φοιτητές καλούνται να εργαστούν ως βοηθοί διδασκαλίας γλωσσών στα σχολεία δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης ή στα πανεπιστήμια ή κολέγια στη χώρα όπου η ξένη γλώσσα ομιλείται.

Στη Σλοβακία, οι μέλλοντες καθηγητές γλωσσών για τους ενήλικες πρέπει να περάσουν τη λεγόμενη «Κρατική Εξέταση».

Στην Κύπρο το πτυχίο στη διδασκαλία γλωσσών μπορεί να αποκτηθεί από το Πανεπιστήμιο Κύπρου ή από οποιοδήποτε πανεπιστήμιο της Ελλάδας ή από οποιοδήποτε άλλο πανεπιστήμιο του εξωτερικού, με την προϋπόθεση ότι θα είναι αναγνωρισμένο από την Κυπριακή Δημοκρατία. Οι καθηγητές ξένων γλωσσών που επιθυμούν να εργαστούν σε δημόσια σχολεία πρέπει να παρακολουθήσουν ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα διάρκειας ενέα μηνών. Το πρόγραμμα αυτό περιλαμβάνει διάφορα μαθήματα, όπως η εκπαιδευτική ψυχολογία και η ειδική αγωγή.

Στην Τσεχία, για να γίνει κάποιος καθηγητής γλώσσας για ενήλικες, θα πρέπει να έχει ολοκληρώσει τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση και να αποκτήσει ένα πτυχίο στο Διαπιστευμένο Εκπαιδευτικό Πρόγραμμα στον τομέα των Παιδαγωγικών Επιστημών ή στον τομέα των Κοινωνικών Επιστημών, που

να επικεντρώνεται σε γλώσσες ή στο Πρόγραμμα Δια Βίου Εκπαίδευσης της μέσης εκπαίδευσης. Επίσης, θα πρέπει να έχουν εξασφαλίσει το λιγότερο C1 στην εξέταση γλώσσας στο πλαίσιο του Κοινού Ευρωπαϊκού Πλαισίου Αναφοράς για τις Γλώσσες.

➤ **Πλαίσια αναφοράς των εν λόγω προγραμμάτων κατάρτισης**

Το γαλλικό πτυχίο Ξένων Γλωσσών, Φιλολογίας και Πολιτισμών περιλαμβάνει τα ακόλουθα μαθήματα: γλωσσολογία, λογοτεχνία, ιστορία, μορφολογία, φωνητική, μετάφραση, πληροφορική, χρήση των ICT 's και διδασκαλία ξένων γλωσσών. Οι σπουδαστές μπορούν επίσης να παρακολουθήσουν ένα προαιρετικό μάθημα για τη διδασκαλία των γαλλικών ως ξένη γλώσσα.

Στη Σλοβακία, τα μαθήματα της Κρατικής Εξέτασης είναι: γλωσσολογία, μορφολογία και σύνταξη, φωνητική και φωνολογία, σημασιολογία και πραγματολογία, λογοτεχνία και θεωρία διδασκαλίας της γλώσσας. Επιπλέον οι σπουδαστές πρέπει να λάβουν μέρος σε πρακτική άσκηση η οποία περιλαμβάνει την παρακολούθηση των μαθημάτων (ο αριθμός των οποίων καθορίζεται από κάθε πανεπιστήμιο) και, κατά συνέπεια, τη διδασκαλία σε συνθήκες πραγματικής τάξης. Αυτό γίνεται πάντα σε συνεργασία με έμπειρους καθηγητές ξένων γλωσσών που παρέχουν στο φοιτητή την κατάλληλη αξιολόγηση.

Στην Κύπρο το πτυχίο στη διδασκαλία γλωσσών περιλαμβάνει τα ακόλουθα μαθήματα: γλωσσολογία, ψυχολογία, κοινωνιογλωσσολογία, μορφολογία και σύνταξη, φωνητική και φωνολογία, σημασιολογία και πραγματολογία, λογοτεχνία, γενική και εκπαιδευτική ψυχολογία, παρακολούθηση διαφόρων τεχνικών και μεθόδων για τη διδασκαλία μιας γλώσσας, και ανάπτυξη σχεδίων μαθήματος. Οι μελλοντικοί καθηγητές ξένων γλωσσών διδάσκουν σε τάξεις για ένα ορισμένο χρονικό διάστημα υπό την καθοδήγηση και την εποπτεία των επαγγελματιών, οι οποίοι τους παρέχουν αξιολόγηση.

Στην Τσεχία, τα πλαίσια αναφοράς του πτυχίου πρέπει να

περιλαμβάνουν ένα συγκεκριμένο κλάδο επιστημών (π.χ. Αγγλικές σπουδές), παιδαγωγική και ψυχολογική εκπαίδευση. Αν και δεν είναι υποχρεωτικό, μπορεί επίσης να περιλαμβάνουν τη μεθοδολογία διδασκαλίας ενηλίκων, θεωρία διδασκαλίας γλωσσών, καθώς και ειδικές παιδαγωγικές δεξιότητες (δηλαδή για τους σπουδαστές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες).

III. ΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΓΛΩΣΣΩΝ ΣΕ ΕΝΗΛΙΚΑ ΑΤΟΜΑ ΜΕ ΟΠΤΙΚΗ ΑΝΑΠΗΡΙΑ

Φαίνεται ότι σε καμιά από τις χώρες εταίρους δεν υπάρχουν συγκεκριμένα προγράμματα / μονάδες κατάρτισης για τη διδασκαλία ενηλίκων Ατόμων με Οπτική Αναπηρία. Ωστόσο, η διδασκαλία ξένων γλωσσών σε ενήλικα Άτομα με Οπτική Αναπηρία απαιτεί συγκεκριμένες δεξιότητες, όπως επεξηγήθηκε στην ενότητα "Μια επισκόπηση των αναγκών των ενηλίκων σπουδαστών με Οπτική Αναπηρία". Είναι επομένως αναγκαίο να προσδιοριστούν οι ειδικές δεξιότητες που πρέπει να αποκτήσουν οι καθηγητές γλωσσών, προκειμένου να μπορέσουν να διδάξουν αποτελεσματικά ή να ανανεώσουν τις γνώσεις των ενηλίκων Ατόμων με Οπτική Αναπηρία σε μια ξένη γλώσσα. Εδώ ο όρος «δεξιότητες» καλύπτει τρεις τομείς:

- Επίγνωση του τι σημαίνει οπτική αναπηρία
- Ειδική διδακτική προσέγγιση
- Χρήση συγκεκριμένου υλικού

- **Επίγνωση του τι σημαίνει οπτική αναπηρία**
 - Γνώση των ιδιοτήτων των Ατόμων με Οπτική Αναπηρία (συμπεριλαμβανομένων των δικαιωμάτων και των ειδικών υπηρεσιών),
 - Ψυχολογία των σπουδαστών με Οπτική αναπηρία με επίκεντρο τη φύση και τη σοβαρότητα του προβλήματος όρασης

- Κατανόηση των διαφόρων αναγκών (τυφλοί / άτομα με μειωμένη όραση, διαφορετικοί βαθμοί οπτικής αναπηρίας),
- Πολλοί ενήλικοι σπουδαστές χάνουν την όραση τους σε μεγαλύτερη ηλικία. Η απώλεια όρασης σε μεταγενέστερο στάδιο της ζωής συνεπάγεται τραυματικές εμπειρίες που ο εκπαιδευτικός θα πρέπει να λάβει υπόψη για τη μέθοδο διδασκαλίας.

➤ **Ειδική διδακτική προσέγγιση**

- Χρήση εναλλακτικών αισθήσεων
- Αύξηση της χρήσης των προσβάσιμων οπτικοακουστικών μεθόδων μαζί με προφορικές μεθόδους
- Η παροχή υλικού, περιεχομένου και αξιολόγησης
- Ανάπτυξη της παραδειγματικής σκέψης
- Δυνατότητα συνοδείας ενός Ατόμου με Οπτική Αναπηρία
- Προσωπική επικοινωνία του φοιτητή-καθηγητή και επικοινωνία σε μικρές τάξεις
- Αποφυγή τεχνικών διδασκαλίας που για τους ενήλικες σπουδαστές είναι "παιδιαρίστικες".

- **Ειδικός εξοπλισμός και υλικό**
- Πολυμέσα: CD, MP3, υβριδικά βιβλία
 - Χειρισμός υποστηρικτικών τεχνολογιών, όπως: βιβλία σε Braille, γραφικά αφής
 - Ψηφιοποιημένα βιβλία

Αυτό συνεπάγεται ότι ο εκπαιδευτικός θα ήταν καλό να γνωρίζει πώς να:

- Προσαρμόσει το γραπτό υλικό και τη διαρρύθμιση της τάξης ανάλογα με τις ποικίλες οπτικές ανάγκες των σπουδαστών.
- Με αυτό τον τρόπο θα μπορεί να παρέχει τις πληροφορίες και το διδακτικό υλικό σε μορφές που να είναι προσβάσιμες για τους σπουδαστές με με Οπτική Αναπηρία (μεγέθυνση, γραφή Braille, γραφικά αφής, ακουστικό υλικό, μοντέλα, ηλεκτρονικά έγγραφα, κλπ.)

Τι μπορεί να γίνει για να αποκτείσει η ευρωπαϊκή κοινότητα διδασκαλίας γλωσσών αυτές τις δεξιότητες; Οι καινοτόμες

προτάσεις που διατυπώνονται στο επόμενο κεφάλαιο.

IV. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΜΙΑ ΑΝΑΝΕΩΜΕΝΗ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΕΝΗΛΙΚΩΝ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΟΠΤΙΚΗ ΑΝΑΠΗΡΙΑ

➤ Εισαγωγή στο διεθνές δικαίωμα για πληροφόρηση

Για εισαγωγή θα πρέπει να υπενθυμίσουμε ότι όλα τα άτομα πρέπει να έχουν ίση πρόσβαση στα μαθήματα, ανεξάρτητα από το περιβάλλον και ότι σε κάθε σπουδαστή με προβλήματα όρασης θα πρέπει να δίδεται προσαρμοσμένο υλικό. Η πρόσβαση στην πληροφόρηση είναι πολύ σημαντική διότι εξασφαλίζει το γεγονός ότι οι τυφλοί και μερικώς βλέποντες δεν αποκλείονται από σημαντικούς τομείς της κοινωνικής και οικονομικής ζωής. Αυτό το δικαίωμα στην πληροφόρηση είναι διεθνώς αναγνωρισμένο:

Το άρθρο 19 της Διεθνούς Σύμβασης των Κοινωνικών και Πολιτικών Δικαιωμάτων αναφέρει: "Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στην ελευθερία της έκφρασης. Το δικαίωμα αυτό περιλαμβάνει την ελευθερία αναζήτησης, λήψης και μετάδοσης πληροφοριών και ιδεών οποιουδήποτε είδους, ανεξαρτήτως συνόρων, είτε προφορικά, είτε εγγράφως είτε σε έντυπη μορφή, με τη μορφή της τέχνης, ή με οποιοδήποτε άλλο μέσο της επιλογής του."

Το Άρθρο 24 - *Εκπαίδευση* - της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία ορίζει ότι: "Τα κόμματα του κράτους θα πρέπει να διασφαλίσουν ότι τα άτομα με αναπηρία έχουν πρόσβαση στη γενική τριτοβάθμια εκπαίδευση, επαγγελματική κατάρτιση, εκπαίδευση ενηλίκων και δια βίου μάθηση χωρίς διακρίσεις και σε ισότιμη βάση με τους υπόλοιπους. "

Το δικαίωμα στην πληροφόρηση στην πράξη σημαίνει ότι:

- Όλες οι πληροφορίες που αφορούν το ευρύ κοινό πρέπει να είναι διαθέσιμες σε εναλλακτικές μορφές για τους τυφλούς και μερικώς βλέποντες ανθρώπους (Braille, μεγεθυμένους χαρακτήρες, USB sticks με ομιλούντα κείμενα σε προσβάσιμη ηλεκτρονική μορφή, άλλα μέσα ενημέρωσης), χωρίς αδικαιολόγητη καθυστέρηση και χωρίς επιπλέον κόστος. Όλα τα άλλα έγγραφα πρέπει να παρέχονται σε εναλλακτικές μορφές κατόπιν αιτήματος.

- Οι πληροφορίες που παρέχονται μέσω του Διαδικτύου πρέπει να είναι πλήρως προσβάσιμες στους τυφλούς και τα άτομα με μειωμένη όραση.
- Η διαθεσιμότητα εναλλακτικών μορφών θα πρέπει να διαφημίζεται ευρέως και να προωθείται.
- Οι προϋπολογισμοί για την παροχή πληροφοριών θα πρέπει να περιλαμβάνουν το κόστος της παραγωγής εναλλακτικών μορφών
- Οι εκπρόσωποι των τυφλών και των ατόμων με μειωμένη όραση πρέπει να συμμετέχουν στις συζητήσεις για την παραγωγή των υλικών, ιδιαίτερα για τις εκστρατείες ενημέρωσης.

➤ **Προϋποθέσεις για την επιτυχή συμμετοχή των σπουδαστών με οπτική αναπηρία σε μαθήματα γλώσσας**

Υπάρχουν σημαντικές προϋποθέσεις για την επιτυχή συμμετοχή των ενηλίκων σπουδαστών σε μαθήματα γλώσσας. Προτού εγγραφεί σε ένα μάθημα γλώσσας, το άτομο με πρόβλημα όρασης πρέπει να γνωρίζει τις δεξιότητες που απαιτούνται για τη χρήση του διδακτικού υλικού, για την παρουσία και συμμετοχή σε δραστηριότητες της τάξης καθώς και για την επικοινωνία με τους καθηγητές και τους σπουδαστές. Η ανάπτυξη των δεξιοτήτων αυτών δεν αποτελεί μέρος του μαθήματος γλώσσας. Αν αυτές οι δεξιότητες δεν είναι επαρκώς ανεπτυγμένες, τότε μια προκαταρκτική εκπαίδευση είναι απαραίτητη, ανάλογα με τις κυρίαρχες μεθόδους διδασκαλίας που είναι προσβάσιμες για το σπουδαστή με Οπτική Αναπηρία.

Εάν ένα Άτομο με Οπτική Αναπηρία θέλει να παρακολουθήσει μια σειρά μαθημάτων γλώσσας όπου χρησιμοποιείται διδακτικό υλικό στη γραφή Braille, θα πρέπει να διαθέτει καλή αναγνωστική ικανότητα στο Braille. Εάν δεν υπάρχει αυτή η ικανότητα, είναι πρακτικά αδύνατο να αναπτυχθούν οι δεξιότητες αυτές πριν από το μάθημα σε ένα αποδεκτό χρονικό διάστημα. Επιπλέον, ο χρόνος που απαιτείται για να

μάθει κάποιος αυτές τις δεξιότητες είναι παρατεταμένος και η μέγιστη εφικτή ταχύτητα ανάγνωσης μειώνεται σημαντικά με την ηλικία και με διαφορετικούς τρόπους σε διάφορα άτομα. Στην περίπτωση αυτή, είναι προτιμότερο να γίνει η χρήση οπτικο-ακουστικών μεθόδων και / ή μεθόδων διδασκαλίας που βασίζονται στον υπολογιστή παρά να αρχίσει μια μακροχρόνια εκπαίδευση στο Braille με αμφίβολα αποτελέσματα, όταν πρόκειται για την επίτευξη μιας εύλογης ταχύτητας ανάγνωσης. Αν το μάθημα βασίζεται στη χρήση προσβάσιμων ηλεκτρονικών εγγράφων διδασκαλίας και στην επικοινωνία με τη βοήθεια υπολογιστή τότε είναι απαραίτητη η καλή γνώση ηλεκτρονικών υπολογιστών, συμπεριλαμβανομένης της γνώσης της υποστηρικτικής τεχνολογίας. Εάν δεν υπάρχει τέτοια γνώση, τότε μια προκαταρκτική εκπαίδευση είναι απαραίτητη. Η εκπαίδευση στους υπολογιστές θα μπορούσε να γίνει πιο συγκροτημένη και να διαρκέσει μόνο μερικές εβδομάδες με τη χρήση της υποστηρικτικής τεχνολογίας. Συνεπώς, αυτό το είδος της προκαταρκτικής εκπαίδευσης δεν πρέπει να προκαλέσει σημαντική καθυστέρηση στην εκμάθηση γλωσσών.

Φυσικά, η επιτυχής συμμετοχή σε μαθήματα γλώσσας θα μπορούσε επίσης να υποστηριχθεί με άλλες δεξιότητες κοινωνικής επανένταξης, όπως οι δεξιότητες διακίνησης, οι δεξιότητες καθημερινής διαβίωσης, και οι δεξιότητες κοινωνικής επικοινωνίας, βελτιώνοντας έτσι την ανεξαρτησία του Ατόμου με Οπτική Αναπηρία σε ένα νέο και άγνωστο περιβάλλον και βοηθώντας την ένταξή του σε ομάδες πληθυσμού που δεν έχουν προβλήματα όρασης. Είναι προφανές ότι για έναν ενήλικα τυφλό ή μερικώς βλέποντα, ένα μάθημα γλώσσας δεν θα αποτελέσει την πρώτη του δραστηριότητα μετά την απώλεια όρασης. Υπάρχει μεγάλη πιθανότητα, κάποιες από τις παραπάνω εκπαιδεύσεις να έχουν ήδη ολοκληρωθεί πριν από τη λήψη της απόφασης να εγγραφεί κάποιος σε μάθημα γλώσσας. Σε κάθε περίπτωση, συνιστάται σε μεγάλο βαθμό να υπάρχει ενημέρωση για τις απαιτήσεις και μεθόδους των μαθημάτων, καθώς επίσης να γίνεται μια συζήτηση σχετικά με την

απαιτούμενη προκαταρκτική εκπαίδευση με τον εκπαιδευτή και τα εξειδικευμένα ιδρύματα που ασχολούνται με την κοινωνική ένταξη και εκπαίδευση των Ατόμων με Οπτική Αναπηρία.

➤ **Η ανάπτυξη νέων δεξιοτήτων για τους καθηγητές γλωσσών**

Οι εν λόγω νέες δεξιότητες πρέπει να αναπτυχθούν σύμφωνα με τις ανάγκες που είχαν διατυπωθεί προηγουμένως και αφορούσαν:

- Επίγνωση του τι σημαίνει οπτική αναπηρία
- Ειδική διδακτική προσέγγιση
- Χρήση συγκεκριμένου υλικού μελέτης
- ...στα οποία θα πρέπει να προστεθούν κατευθυντήριες γραμμές για την οργάνωση της διδασκαλίας

➤ **Ανάπτυξη της επίγνωσης για την οπτική αναπηρία στο προσωπικό πανεπιστημίων και κέντρων διδασκαλίας**

Όλοι οι καθηγητές που δεν είναι ειδικοί καθηγητές δεσμεύονται να συνεργαστούν με ενήλικα Άτομα με Οπτική Αναπηρία. Ως εκ τούτου, θα πρέπει να ενθαρρύνονται να αποκτήσουν περισσότερες γνώσεις μέσω της ειδικής εκπαίδευσης που θα πρέπει να καλύπτει:

- Βασικά δεδομένα και στοιχεία για την απώλεια όρασης.
- Ψυχολογικές επιπτώσεις των προβλημάτων όρασης έτσι ώστε να εξασφαλιστεί η καλύτερη δυνατή επικοινωνία
- Εναλλακτικές λειτουργίες αισθήσεων: η όραση δεν είναι το μόνο μέσο για την αντίληψη που πρέπει να χρησιμοποιείται στην ομάδα ακόμη και με τους σπουδαστές που δεν αντιμετωπίζουν προβλήματα όρασης (ακοή, κείμενο, κίνηση, αφή).
- Ενημέρωση για τα μέσα και τον εξοπλισμό που χρησιμοποιούν τα τυφλά άτομα και τα άτομα με μειωμένη όραση για να διαβάσουν.
- Ενημέρωση σχετικά με τις διαφορετικές μορφές. Ποιες είναι αυτές;
- Οργανωτικές πολιτικές για την παραγωγή πληροφοριών σε διαφορετικές μορφές.
- Παραγωγή υλικού ενημέρωσης και τεχνικών δελτίων.
- Περισσότερες πληροφορίες και συμβουλές, π.χ. οργανώσεις που είναι αφιερωμένες σε άτομα με προβλήματα όρασης, εκπαιδευτικά κέντρα που παρέχουν διδακτικό υλικό σε προσβάσιμη μορφή (μεγέθυνση, Braille, DAISY [ψηφιακό ακουστικό σύστημα πληροφοριών], ανάγλυφες παραστάσεις, ακουστικό υλικό, τα μοντέλα, κλπ.).

➤ **Ανάπτυξη μιας ειδικής διδακτικής προσέγγιση**

Όσον αφορά τη συγκεκριμένη προσέγγιση διδασκαλίας, δύο τρόποι διαδικασίας μπορούν να διατυπωθούν:

- Βελτίωση των σύγχρονων μεθόδων, λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαίτερες ανάγκες των σπουδαστών με Οπτική Αναπηρία

- Εφαρμογή νέας προσέγγισης διδασκαλίας, όπως είναι η μέθοδος *Realia* (αληθινά αντικείμενα που χρησιμοποιούνται κατά τη διδασκαλία λεξιλογίου ή γραμματικών φαινομένων π.χ φρούτα)

- Οι τρέχουσες μέθοδοι διδασκαλίας των γλωσσών μπορούν να βελτιωθούν με την εισαγωγή συμβουλών οι οποίες μπορούν εύκολα να συμπεριληφθούν στην καθημερινή πρακτική των εκπαιδευτικών από τη στιγμή που έχουν γνώση των ειδικών καθηκόντων τους για τους σπουδαστές με Οπτική Αναπηρία. Οι ακόλουθες συστάσεις μπορούν να γίνουν προς τους καθηγητές:
 - **Χρήση του μαύρου πίνακα στην αίθουσα διδασκαλίας:** να λέτε στους σπουδαστές τι γράφετε στον πίνακα. Να συλλαβίζετε δύσκολες ή νέες λέξεις, έτσι ώστε οι τυφλοί σπουδαστές να μπορούν να τις γράψουν. Να μην γράφετε πάρα πολλές λέξεις την ίδια στιγμή και να χρησιμοποιείται μεγεθυμένα, καθαρογραμμένα γράμματα, έτσι ώστε οι σπουδαστές με Οπτική Αναπηρία να μπορούν να διαβάσουν εύκολα.
 - **Χρήση εικόνων, αφισών, κλπ:** θα πρέπει πρώτα να κάνετε μια απλή περιγραφή, στη συνέχεια να δίνετε πιο λεπτομερείς πληροφορίες. Να χρησιμοποιείτε εικόνες με χρωματική αντίθεση και μεγεθυμένες για τους σπουδαστές με περιορισμένη όραση. Πάντοτε να είστε συγκεκριμένοι όταν αναφέρεστε σε αντικείμενα στην εικόνα και να αποφεύγετε τις λέξεις "εδώ", "εκεί", "αυτό" και παρόμοιες εκφράσεις που δεν επιτρέπουν στο σπουδαστή με Οπτική Αναπηρία να έχει μια καθαρή διανοητική εικόνα.
 - **Προφορική επικοινωνία:** να απευθύνεστε στους σπουδαστές πριν τους δώσετε οδηγίες ή πριν τους ζητήσετε να κάνουν κάτι (θα πρέπει να εξηγείτε ποιος έχει σειρά κάθε φορά), και να δίνεται περισσότερη προφορική αξιολόγηση.

Θα πρέπει να επεξηγείτε με σαφήνεια τις δραστηριότητες που γίνονται σε ομάδες ή ανά δύο άτομα έτσι ώστε να νιώθουν άνετα οι σπουδαστές με Οπτική Αναπηρία να συμμετάσχουν.

- **Βεβαιωθείτε ότι όλοι οι σπουδαστές με Οπτική Αναπηρία ακούνε πότε εισέρχεστε και πότε εξέρχεστε από την τάξη.** Χρησιμοποιείτε φυσική γλώσσα, ακόμη και λέξεις που σχετίζονται με την όραση – τα Άτομα με Οπτική Αναπηρία έχουν συνηθίσει να ακούνε τέτοιες λέξεις και δεν τους ενοχλεί. Ωστόσο, προσέχετε κάποιες λέξεις και έννοιες που μπορεί να απαιτούν περαιτέρω επεξήγηση για να έχουν νόημα (χρησιμοποιήστε άλλες αισθήσεις για να τους βοηθήσετε να αναπαραστήσουν νοητικά τις λέξεις ή έννοιες).

- **Επιλογή θέσης:** ρωτήστε τους σπουδαστές που επιθυμούν να κάθονται, ανάλογα με τις οπτικές ή τεχνικές τους ανάγκες (φυσικός φωτισμός, κοντά στην πόρτα για ταχύτερη πρόσβαση, κοντά σε μια πρίζα όταν χρησιμοποιούν έναν υπολογιστή). Οι ενήλικες σπουδαστές με με Οπτική Αναπηρία πιθανόν να γνωρίζουν τα όριά και τις δυνατότητες τους, μη φοβάστε να τους ρωτήσετε τι χρειάζονται.

- **Προσαρμογή του υλικού:** το ήδη υπάρχον υλικό θα πρέπει να προσαρμοστεί σε προσβάσιμο υλικό με μια πολυ-αισθητηριακή προσέγγιση.

✓ *Οπτικό υλικό (για τους μερικώς βλέποντες σπουδαστές)*

Οι εικόνες και φωτογραφίες του βιβλίου μπορεί να χρησιμοποιηθούν και δεν πρέπει να απορρίπτονται αυτόματα. Ωστόσο, για τους σπουδαστές με χαμηλή όραση, θα πρέπει να επιλέγονται με προσοχή και να προσαρμόζονται ανάλογα με συγκεκριμένα κριτήρια: να μην είναι υπερφορτωμένες με λεπτομέρειες (είναι προτιμότερο να υπάρχουν φωτεινά χρώματα και αντίθεση χρωμάτων). Θα πρέπει να λάβετε υπόψιν, ότι για τα άτομα με περιορισμένη όραση, οι σελίδες A3 δεν είναι κατάλληλες για γρήγορη επεξεργασία (scanning) και για εύκολο χειρισμό. Είναι προτιμότερο να χρησιμοποιήσετε σελίδες σε μέγεθος A4 με σαφή διάταξη και χρωματική αντίθεση. Επιπλέον, τα μαυρόασπρα φωτοαντίγραφα δεν είναι συνήθως καλής ποιότητας. Οι σπουδαστές με περιορισμένη όραση μπορεί να χρειαστεί να χρησιμοποιήσουν Braille για να συμπληρώσουν την οπτική τους αντίληψη. Αυτό δε σημαίνει ότι όλοι οι αναγνώστες Braille είναι απαραίτητα εντελώς τυφλοί και οι εικόνες μπορούν επίσης να χρησιμοποιηθούν ως μέσα διδασκαλίας.

✓ **Έντυπο υλικό ανάγνωσης:** το διάστημα ανάμεσα στις γραμμές είναι μερικές φορές σημαντικό για ορισμένους αναγνώστες με Οπτική Αναπηρία (1,5 ή διπλό διάστημα). Για ορισμένους θα είναι απαραίτητο να χρησιμοποιήσουν μεγεθυμένη γραμματοσειρά, 14 ή 16 κατά μέσο όρο. Το μέγεθος της γραμματοσειράς θα εξαρτηθεί από τις οπτικές

ανάγκες του σπουδαστή. Οι έντονοι χαρακτήρες (bold), δεν είναι πάντοτε απαραίτητοι.

Αναφορικά με τους τυφλούς σπουδαστές, οι εικόνες μπορούν να απεικονιστούν σε αυτούς από βλέποντες (συγκεκριμένα ερωτήματα), ή με μια σύντομη, τεκμηριωμένη και αντικειμενική γραπτή περιγραφή που μπορεί να αντικαταστήσει τη φωτογραφία.

✓ *Κείμενο*

Οι διάφορες μορφές κειμένου που δίνονται στους σπουδαστές μπορεί να είναι αρχεία Doc, Txt, Rtf ή Html. Τα κείμενα πρέπει να είναι καλά δακτυλογραφημένα και προσαρμοσμένα στη γραμματοσειρά και το μέγεθος που χρειάζεται ο κάθε σπουδαστής. Η προετοιμασία κειμένων είναι βέβαια πολύ απαιτητική. Το χρώμα της γραμματοσειράς δεν πρέπει κατ'ανάγκη να είναι μαύρο. Μπορούν να χρησιμοποιηθούν διαφορετικά χρώματα για τη διαφοροποίηση των περιεχομένων, καταλόγων κλπ. Οι σπουδαστές συχνά προτιμούν τα Arial, Times New Roman και Tahoma. Θα πρέπει να χρησιμοποιηθούν διάφορα χρώματα ή μεγέθη για να βοηθήσουν τους αναγνώστες με Οπτική Αναπηρία να προσανατολιστούν ευκολότερα στη σελίδα. Όμως, δεν μπορούν όλα τα άτομα με Οπτική Αναπηρία να δουν τα χρώματα. Αν υπάρχουν ερωτήσεις που αναφέρονται στο κείμενο, θα πρέπει να είναι αριθμημένες με σαφήνεια και, αν χρειάζεται, να υπάρχει απόσταση μεταξύ των γραμμών.

✓ *Λεξιλόγιο*: Οι κατάλογοι με το λεξιλόγιο θα πρέπει να είναι οργανωμένοι με σαφήνεια, με τη σειρά με την οποία οι νέες λέξεις συναντήθηκαν στο κείμενο, ή κατ'αλφαβητική σειρά και η δομή τους να εξαρτάται από το κείμενο στο οποίο αναφέρονται (με ή χωρίς αποσπάσματα ή παραδείγματα). Οι σύντομοι κατάλογοι είναι πιο εύχρηστοι από ένα μεγάλο κατάλογο, και μειώνουν την πιθανότητα κόπωσης των ματιών. Για τους χρήστες της γραφής Braille, μια παύλα πριν από κάθε νέα λέξη στην αρχή της γραμμής διευκολύνει τη μελέτη (κάθε νέα αναφορά σε λέξη πρέπει να διακρίνεται εύκολα για ταχύτερη μάθηση).

- *Εργασίες*: Είναι προτιμότερο να είναι σύντομες για τους αρχάριους. Αν η εργασία αποτελείται από λέξεις τις οποίες ο σπουδαστής πρέπει να ταιριάζει με άλλες λέξεις ή με την ερμηνεία τους, τότε οι στήλες θα πρέπει να αντικατασταθούν με καταλόγους. Στον ένα κατάλογο θα χρησιμοποιηθούν αριθμοί και στον άλλο γράμματα, ούτως ώστε ο σπουδαστής να μπορέσει να λύσει την άσκηση. Τα κενά θα πρέπει να είναι αριθμημένα για να μπορεί ο σπουδαστής να χρησιμοποιήσει τους αριθμούς για να τα εντοπίσει σε ένα φύλλο εργασίας. Αυτό απαιτείται περισσότερο στο σύστημα Braille, καθώς

ο χρήστης του Braille δεν μπορεί να γράψει σε κενά σε ένα ήδη εκτυπωμένο κείμενο Braille.

Οι πολλές κενές γραμμές δεν εξυπηρετούν σε τίποτα στη γραφή Braille. Αντιθέτως, περισσότερο από ένα κενό κάθε φορά δεν διευκολύνει την ανάγνωση και κάνει το κείμενο πιο περίπλοκο.

✓ **Ακουστικό υλικό**

Η αίσθηση της ακοής ενός Ατόμου με Οπτική Αναπηρία δεν είναι καλύτερη από εκείνη ενός βλέποντα. Εντούτις, γενικά, έχουν συνηθίσει να επεξεργάζονται τις προφορικές πληροφορίες πιο αποτελεσματικά και για μεγαλύτερες χρονικές περιόδους. Παρ' όλα αυτά, χρειάζεται να βελτιώσουν τις ακουστικές τους δεξιότητες καθώς επίσης οι πηγές ακουστικού υλικού ή το ακουστικό υλικό πρέπει να είναι καλής ποιότητας και το περιεχόμενο να έχει νόημα. Οι ακουστικές ενδείξεις (π.χ. ήχοι με νόημα) θα αποτελέσουν ένα πλεονέκτημα που θα τους βοηθήσει να κατανοήσουν τις άγνωστες λέξεις και να αναπτύξουν τις ακουστικές δεξιότητες τους, χωρίς την ύπαρξη του οπτικού υλικού. Οι εργασίες που προετοιμάζουν το σπουδαστή για την ακουστική εργασία θα είναι απαραίτητες. (για παράδειγμα η χρήση σύντομων ακουστικών ασκήσεων).

Οι δραστηριότητες που περιλαμβάνουν την ταυτόχρονη χρήση της ακοής, της ανάγνωσης και της καταγραφής σημειώσεων σε Braille πιθανότατα να είναι επαχθής και για ορισμένους αναγνώστες που δεν έχουν ιδιαίτερη εμπειρία στο Braille ή δεν έχουν ταχύτητα, τέτοιες δραστηριότητες μπορεί να είναι μέχρι και αδύνατο να διεκπεραιωθούν.

• **Κίνηση**

Χρησιμοποιήστε το σώμα, κάνετε χειρονομίες για να μεταδώσετε την έννοια, π.χ. οι προθέσεις που δείχνουν τόπο μπορεί να διδαχθούν μέσω της μιμικής κίνησης με τα χέρια. Η μάθηση μέσω της πρακτικής είναι μερικές φορές μια εφικτή επιλογή.

- **Η χρήση και ο χειρισμός πραγματικών αντικειμένων στη διδασκαλία γλωσσών:** Στη διδασκαλία γλωσσών, μπορούν να χρησιμοποιηθούν στην τάξη πραγματικά αντικείμενα (που ονομάζονται επίσης Realia) για να βελτιώσουν την κατανόηση των σπουδαστών για άλλους πολιτισμούς και πραγματικές καταστάσεις. Ωστόσο, αυτά πρέπει να χρησιμοποιούνται περιστασιακά, ως εκπαιδευτικό υλικό για την εισαγωγή βασικών

συγκεκριμένων εννοιών, βασικών σημείων της γραμματικής και ως "ερεθίσματα" κατά τη διάρκεια προφορικών δραστηριοτήτων.

Οι καθηγητές ξένων γλωσσών χρησιμοποιούν συχνά Realia με τους αρχάριους για να ενισχύσουν το συνδυασμό που κάνουν οι σπουδαστές μεταξύ των λέξεων και των αντικειμένων. Παρ'όλα αυτά, συχνά βασίζονται σε εικόνες ή καρτέλλες για να διδάξουν το λεξιλόγιο (έτσι έχουν περισσότερες επιλογές και εξοικονομούν χρόνο). Με τους σπουδαστές με Οπτική Αναπηρία, τα πραγματικά αντικείμενα είναι καλύτερα από τις οπτικές ή απτές αναπαραστάσεις τους (ακόμη και με προχωρημένους σπουδαστές). Επιπλέον, με τους αρχάριους σπουδαστές με Οπτική Αναπηρία και τους σπουδαστές που δε βρίσκονται σε υψηλό επίπεδο και δεν έχουν γνώσεις υπολογιστή, αυτό το είδος διδασκαλίας μπορεί να χρησιμοποιηθεί εύκολα και απαιτεί ελάχιστη έως και καθόλου τεχνική προσαρμογή. Εκτός αυτού, η τεχνολογία των υπολογιστών δεν είναι πάντοτε διαθέσιμη ή προσβάσιμη σε κάθε τάξη. Απλές προσεγγίσεις και βασικά μέσα είναι συχνά αναγκαία και έχουν αποδειχθεί αποτελεσματικά στα αρχικά στάδια της εκμάθησης ξένων γλωσσών. Ποικίλα αντικείμενα ή έπιπλα είναι συχνά άμεσα διαθέσιμα στην τάξη και στην περίπτωση που δεν είναι τότε μπορούν εύκολα να μεταφερθούν στην τάξη και να αποθηκευτούν σε ένα μεγάλο κουτί για επαναλαμβανόμενη χρήση. Ωστόσο, πρέπει να επιλέγονται σύμφωνα με ορισμένα κριτήρια προκειμένου να επιτευχθούν οι συγκεκριμένοι διδακτικοί στόχοι:

Τα φυσικά χαρακτηριστικά των Realia:

- Σχετικά μικρά και εύκολα στο χειρισμό αντικείμενα
- Γνωστά και εύκολα αναγνωρίσιμα αντικείμενα
- Φωτεινά χρώματα (μερικοί σπουδαστές με Οπτική Αναπηρία χρησιμοποιούν την όραση που διαθέτουν), αληθινά ύφασμα αν είναι δυνατόν,
- Παραγωγή χαρακτηριστικών ήχων (γυαλί, κέρματα, κλειδιά)
- Διαφορετικά μεγέθη και σχήματα

Το περιεχόμενο της εργαλειοθήκης:

- Κλειδιά, ξένα κέρματα, βιβλία, στυλό, κομμάτια φρούτων (από πλαστικό ή τσόχα), κάρτες (μικρές, μεγάλες, που απεικονίζουν γνωστά πρόσωπα και τόπους), γυαλιά (από γυαλί ή πλαστικό), ρολόγια χεριού, μικρά κουτιά, φακέλοι (λευκό και καφέ), παιχνίδια που παριστάνουν ζώα (πάνινα, πλαστικά), μικρά είδη ρουχισμού κ.λπ.
- Οι σπουδαστές σύντομα θα εξοικειωθούν με αυτά τα αντικείμενα, δεδομένου ότι μπορούν να χρησιμοποιηθούν για διάφορες περιπτώσεις διδασκαλίας και με διαφορετικούς στόχους.

Στόχοι

διδασκαλίας:

- Εισαγωγή και εξάσκηση βασικού λεξιλογίου / σημείων της γραμματικής στη ξένη γλώσσα - δεν υπάρχει ανάγκη να γίνεται μετάφραση από την αρχή (συγκεκριμένη γλώσσα, όχι αφηρημένες έννοιες)
- Ανάπτυξη ακουστικών προφορικών δεξιοτήτων
- Επεξήγηση γραμματικών σημείων / εννοιών που σχετίζονται άμεσα με το περιβάλλον: λέξεις που δείχνουν ποσότητα, αριθμοί, άρθρα, επίθετα, τοπικοί προσδιορισμοί
- Λειτουργίες: να δίνουν εντολές, να προτείνουν, να ζητούν κάτι, να κάνουν σύγκριση, να προσδιορίζουν που βρίσκονται τα αντικείμενα, κλπ.
- Ανάπτυξη δεξιοτήτων επικοινωνίας (μιλώντας ανά δύο)

Επιπρόσθετα, ο χειρισμός αντικειμένων ή η άμεση αναφορά στον περιβάλλοντα χώρο, μπορεί να ενισχύσει την προσοχή, το ενδιαφέρον (πτυχή διασκέδασης) και τη φαντασία ακόμη και των μαθητών που βρίσκονται σε προχωρημένο επίπεδο. Τέλος, ο εκπαιδευτικός μπορεί να διδάξει πιο εύκολα και για μεγαλύτερες χρονικές περιόδους στη ξένη γλώσσα κατά την εισαγωγή νέου λεξιλογίου ή γραμματικών σημείων, ενώ ταυτόχρονα η προσοχή των σπουδαστών με Οπτική Αναπηρία διατηρείται για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα.

Προϋποθέσεις:

- Ο χειρισμός τους απαιτεί φυσική επαφή και ειδικές λεκτικές ενδείξεις μεταξύ του δασκάλου και των σπουδαστών με Οπτική Αναπηρία μαθητών (παράδοση αντικειμένων, τοποθέτησή τους μπροστά από τους σπουδαστές). Οι τυφλοί σπουδαστές πρέπει να ενημερώνονται εκ των προτέρων.
- Ορισμένοι σπουδαστές μπορεί να έχουν ορισμένες δυσκολίες στο να προσδιορίσουν ορισμένα αντικείμενα γρήγορα με τα χέρια τους.
- Θα πρέπει να δίδεται επαρκής χρόνος και ενθάρρυνση.

Λεζάντα της εικόνας: Η «εργαλειοθήκη», μια συλλογή από γνωστά αντικείμενα που χρησιμοποιούνται στις τάξεις των "Αγγλικών για αρχάριους" για ενήλικες με Οπτική Αναπηρία

➤ **Χειρισμός ειδικού εξοπλισμού και υλικού**

Οι καθηγητές ξένων γλωσσών θα πρέπει να είναι σε θέση να προσαρμόσουν το γραπτό υλικό και την διαρρύθμιση της τάξης στις ποικίλες οπτικές ανάγκες των μαθητών, γεγονός που συνεπάγεται την παροχή πληροφοριών και διδακτικού υλικού σε προσβάσιμες μορφές προς τους σπουδαστές με Οπτική Αναπηρία (μεγέθυνση, Braille, ανάγλυφες παραστάσεις, ακουστικό υλικό, μοντέλα, ηλεκτρονικά έγγραφα, κλπ)

Η Ευρωπαϊκή Ένωση Τυφλών και τα μέλη της έχουν παραγάγει «Κατευθυντήριες γραμμές για την παραγωγή προσβάσιμων πληροφοριών» οι οποίες περιλαμβάνουν τις ορθές πρακτικές στον τομέα αυτό.

Τα ακόλουθα θεωρούνται ως γενική καλή πρακτική:

- Έντυπες πληροφορίες

Τα καλά επίπεδα αναγνωσιμότητας σε έντυπο υλικό εξυπηρετούν όλους τους αναγνώστες. Δεν είναι μόνο οι τυφλοί και μερικώς βλέποντες που αντιμετωπίζουν προβλήματα στην ανάγνωση σε κακώς σχεδιασμένες εκδόσεις. Οι καθαρές εκτυπώσεις είναι προς όφελος όλων. Η παραγωγή πληροφοριών σε ευανάγνωστη έντυπη μορφή δεν είναι ούτε δύσκολη ούτε ακριβή.

- **Μέγεθος εκτύπωσης:** η EBU συνιστά ως ελάχιστο μέγεθος το σημείο των 12, το οποίο θα πρέπει να χρησιμοποιείται στα κοινά έντυπα έγγραφα.

- **Χρώμα και αντίθεση:** η αντίθεση ανάμεσα στο φόντο και το κείμενο αποτελεί ζωτικό παράγοντα για την αναγνωσιμότητα. Όσο ισχυρότερη είναι η αντίθεση, τόσο πιο ευανάγνωστο θα είναι το κείμενο. Το μέγεθος και το πάχος της γραμματοσειράς θα επηρεάσουν την αντίθεση. Το μαύρο κείμενο σε άσπρο φόντο παρέχει την καλύτερη αντίθεση.

- **Γραμματοσειρά:** Αποφύγετε πλάγιες και περίτεχνες γραμματοσειρές. Αν είναι δυνατόν να χρησιμοποιείται μια συνηθισμένη sans-serif γραμματοσειρά, όπως Arial ή Helvetica.

- **Συνολικός σχεδιασμός και διάταξη:** ο Χρησιμοποιείστε αριστερή στοίχιση και αφήστε ίση απόσταση μεταξύ των λέξεων και αρκετό διάστημα μεταξύ των παραγράφων.

ο Αποφύγετε να χρησιμοποιείται «όλο κεφαλαία» σε συνεχές κείμενο. Σημαντικές πληροφορίες, όπως τίτλοι, ονόματα και αριθμούς τηλεφώνων πρέπει να επισημανθούν σε περίοπτη θέση και με έντονα γράμματα.

- **Χαρτί:** Χρησιμοποιείτε χαρτί καλής ποιότητας που δεν έχει γυαλιστερή εμφάνιση και στο οποίο δε φαίνεται η εκτύπωση στην πίσω πλευρά.

- **Ηλεκτρονικές πληροφορίες
USB sticks και άλλα μέσα ενημέρωσης**

- Οι πληροφορίες σε ηλεκτρονική μορφή, π.χ. σε προσβάσιμα ηλεκτρονικά έγγραφα σε ένα USB stick, μπορεί να είναι η προτιμώμενη μορφή για τυφλούς και μερικώς βλέποντες ανθρώπους που έχουν πρόσβαση στους ηλεκτρονικούς υπολογιστές, που χρησιμοποιούν αναγνώστες οθονής, πληκτρολόγιο Braille, οθόνες μεγέθυνσης και άλλες

καινοτομίες για την πρόσβαση τους σε πληροφορίες. Όλες οι πληροφορίες σε ηλεκτρονική μορφή θα πρέπει να διατίθενται σε προσβάσιμη μορφή κειμένου που να επιτρέπει την ανάγνωση του κειμένου σε όλα τα είδη λογισμικών επεξεργασίας κειμένου. Εάν τοποθετείτε πληροφορίες σε ένα USB stick, τότε το αρχείο θα πρέπει να αποθηκεύεται σε περισσότερες από μια μορφές, για παράδειγμα σε Word και Text έτσι ώστε να διασφαλίζετε ότι το κείμενο θα μπορεί να διαβαστεί από τυφλούς και μερικώς βλέποντες. Τα αρχεία PDF μπορούν να χρησιμοποιούνται υπό την προϋπόθεση ότι έχουν δημιουργηθεί λαμβάνοντας υπόψη τις απαιτήσεις προσβασιμότητας. Τα λεξικά σε CD-ROM θα πρέπει επίσης να είναι προσβάσιμα.

Ιστοσελίδες

Η εμφάνιση του Διαδικτύου σημαίνει ότι πολλοί τυφλοί και άτομα με μειωμένη όραση είναι πλέον σε θέση να έχουν πρόσβαση σε πληροφορίες, ιδίως μέσω των on-line λεξικών, τα οποία προηγουμένως ήταν διαθέσιμα σε αυτούς μέσω ομιλίας ή Braille. Ωστόσο, κάποιες μέθοδοι παρουσίασης πληροφοριών οδηγούν σε ιστοσελίδες που δεν είναι αναγνώσιμες από τυφλούς και άτομα με μειωμένη όραση. Μολονότι οι καλής ποιότητα αναγνώστες οθόνης θα πρέπει να είναι διαθέσιμοι σε όλες τις γλώσσες της ΕΕ, όλες οι ιστοσελίδες πρέπει να ακολουθήσουν τις κατευθυντήριες οδηγίες του Web Accessibility Initiative (WAI) <http://www.w3.org/WAI/guid-tech.html>.

• Εναλλακτικές μορφές Μεγέθυνση

- Αυτό σημαίνει ότι η εκτύπωση θα πρέπει να γίνεται με μεγαλύτερο μέγεθος γραμματοσειράς από το συνηθισμένο. Το ελάχιστο μέγεθος γραμματοσειράς που θα πρέπει να χρησιμοποιείται στη μεγέθυνση κειμένων είναι το 16 αλλά κάποιιοι μερικώς βλέποντες μπορεί να χρειάζονται μεγέθυνση μέχρι και το 20. Καθώς η πλειοψηφία των έντυπων πληροφοριών προέρχεται από επεξεργαστές κειμένου, είναι δυνατόν να εκτυπώσετε αντίγραφα στο μέγεθος της γραμματοσειράς που ανταποκρίνεται στις ατομικές ανάγκες του κάθε σπουδαστή. Συνιστάται η χρήση της μεγέθυνσης ως κάτι το αυτονόητο για όλα τα έγγραφα που απευθύνονται σε άτομα μεγαλύτερης ηλικίας που είναι πολύ πιθανό να έχουν πρόβλημα όρασης. Λεξικά σε

μεγέθυνση θα πρέπει επίσης να είναι προσβάσιμα.

Braille

Ο αριθμός των τυφλών και των ατόμων με μειωμένη όραση που μπορούν να διαβάσουν Braille είναι μικρός. Ένα μεγάλο ποσοστό Ατόμων με Οπτική Αναπηρία έχασαν την όρασή τους ή έγιναν μερικώς βλέποντες σε μεταγενέστερο στάδιο της ζωής. Είναι πιο δύσκολο για αυτούς να χρησιμοποιήσουν το Braille ως ένα πρακτικό μέσο πρόσβασης στην πληροφόρηση. Παρ'όλα αυτά, το Braille είναι ένα πολύ σημαντικό μέσο. Το Braille είναι μια μέθοδος ανάγνωσης με την αφή το οποίο βασίζεται σε ένα σύστημα με ανάγλυφες κουκίδες. Υπάρχουν συνδυασμοί κουκίδων που αντιστοιχούν σε γράμματα του αλφαβήτου, σε σημεία στίξης και σε δίφθογγους. Σχεδόν κάθε πληροφορία μπορεί να μεταφερθεί σε γραφή Braille - από προγράμματα λεωφορείων μέχρι μουσική. Ένα πρόγραμμα μετάφρασης Braille και ένα Braille embosser (εκτυπωτής Braille) χρειάζονται για την παραγωγή Braille. Το πρόγραμμα μετάφρασης Braille μετατρέπει το κείμενο σε μορφή που μπορεί να σταλεί για εκτύπωση σε ένα Braille embosser, δηλαδή έναν «εκτυπωτή» Braille. Ωστόσο, υπάρχουν πολλές εξωτερικές υπηρεσίες που μπορούν να παράγουν Braille για σας.

Ακουστική απόδοση κειμένου

Η ακουστική απόδοση κειμένου είναι ένα αποτελεσματικό μέσο επικοινωνίας. Είναι επίσης ιδανικό για άτομα με μαθησιακές δυσκολίες, με χαμηλό μορφωτικό επίπεδο ή για εκείνους που μπορεί να έχουν προβλήματα με τα χέρια τους. Μπορούν να χρησιμοποιηθούν απλά μικρόφωνα και εγγραφείς φωνής στην επιφάνεια εργασίας (deskstop) για την κατ' οίκον παραγωγή. Ωστόσο, είναι καλύτερο να ανατίθεται η μεταγραφή πολλαπλών αντίγραφων, μεγάλων εγγράφων και σύνθετων πληροφοριών σε μια εξωτερική εταιρεία μεταγραφής για τη διασφάλιση επαγγελματικής ποιότητας με μουσική και άλλα εφέ.

Ομιλούντα βιβλία και ηλεκτρονικά βιβλία

Τα ομιλούντα βιβλία είναι τα βιβλία που ηχογραφούνται σε κασέτες ή CD. Πολλά ηλεκτρονικά βιβλία θεωρούνται ομιλούντα βιβλία. Τα ομιλούντα βιβλία δεν πρέπει να έχουν εμπορικό επίπεδο. Θα πρέπει να υπάρχει δυνατότητα να χρησιμοποιηθούν τόσο με τον εξοπλισμό που είναι ειδικά σχεδιασμένος για τυφλούς και άτομα με μειωμένη όραση, όπως DAISY players, αλλά και με το συνηθισμένο εξοπλισμό.

Υπηρεσίες

Μεταγραφής

Πολλοί οργανισμοί θεωρούν ότι είναι πιο βολικό και οικονομικά αποδοτικό να χρησιμοποιούν μια εξωτερική εταιρεία μεταγραφής. Επικοινωνήστε με τις εθνικές οργανώσεις για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τοπικούς φορείς για τη μεταγραφή Braille και την ακουστική απόδοση κειμένου.

➤ Κατευθυντήριες γραμμές για την οργάνωση της διδασκαλίας

Τόσο η επί τόπου εκπαίδευση όσο και η ηλεκτρονική εκπαίδευση (e-learning) μπορούν να χρησιμοποιηθούν στην εκμάθηση γλωσσών.

Όσον αφορά την επί τόπου εκπαίδευση, υπάρχουν τρεις επιλογές για την εκμάθηση γλωσσών από ενήλικα Άτομα με Οπτική Αναπηρία : τα κλασσικά μαθήματα, τα ειδικά μαθήματα που παρέχονται από ιδρύματα για Άτομα με Οπτική Αναπηρία, και τα ιδιαίτερα μαθήματα. Όλα αυτά έχουν συγκεκριμένα πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα. Ο σπουδαστής με Οπτική Αναπηρία θα επιλέξει αυτό που ταιριάζει καλύτερα στις προσωπικές του ανάγκες. Ένα άτομο που έχασε πρόσφατα την όρασή του μπορεί να το βρει πιο εύκολο να παρακολουθήσει μαθήματα στα οποία όλοι οι σπουδαστές έχουν προβλήματα όρασης.

Η εκπαίδευση σε τάξη είναι κατάλληλη για σπουδαστές που δεν έχουν δυσκολίες στο να εργάζονται σε ομάδες και έχουν τη δυνατότητα να ταξιδεύουν. Το εκπαιδευτικό υλικό μπορεί να ποικίλει και να ετοιμάζεται εκ των προτέρων. Οι σπουδαστές όμως είναι υποχρεωμένοι να ακολουθούν το πρόγραμμα των μαθημάτων.

Οι σχολές γλωσσών προσφέρουν μια ποικιλία από συνδυασμένες σπουδές - είτε στο διαδίκτυο μόνο ή εν μέρει στο διαδίκτυο και εν μέρει με την παρουσία καθηγητή. Ωστόσο, προς το παρόν όλα αυτά τα μαθήματα διαθέτουν πολλά γραφικά και, επομένως, δεν μπορούν να εξυπηρετήσουν καθόλου τα άτομα με προβλήματα όρασης.

Η ηλεκτρονική εκπαίδευση είναι μια νέα, γρήγορα αναπτυσσόμενη μορφή εκμάθησης γλωσσών. Είναι επίσης μια πολύ άνετη μορφή μελέτης, εφόσον δεν απαιτεί διακίνηση και έτσι είναι πιο εύκολο να διαχειριστεί ο σπουδαστής το χρόνο του ανάλογα με τις ιδιαίτερες ανάγκες του.

Το κύριο πρόβλημα της ηλεκτρονικής εκπαίδευσης είναι ότι υπάρχουν μόνο λίγα ηλεκτρονικά εκπαιδευτικά συστήματα και με διαφορετικά επίπεδα πρόσβασης για τους τυφλούς και τα άτομα με περιορισμένη όραση, ακόμη και με τη χρήση της υποστηρικτικής τεχνολογίας. Επίσης, το εκπαιδευτικό περιεχόμενο συχνά βασίζεται περισσότερο σε γραφικά στοιχεία παρά σε κείμενο. Συνεπώς, οι σπουδαστές θα πρέπει να είναι καλοί γνώστες της τεχνολογίας για να είναι σε θέση να περιγράψουν τα προβλήματα που μπορεί να προκύψουν, και με μεγάλη προσοχή να επιλέξουν το κατάλληλο ηλεκτρονικό μάθημα. Οι εταίροι του προγράμματος γνωρίζουν προς το παρόν μόνο μια κατάλληλη ηλεκτρονική σχολή εκμάθησης γλωσσών, που περιλαμβάνει μαθήματα γλωσσών στο διαδίκτυο, τα οποία δημιουργήθηκαν στα πλαίσια του προγράμματος Eurochance II που συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό πρόγραμμα Leonardo Da Vinci. Σε αυτό το πρόγραμμα έχει δημιουργηθεί ένα ηλεκτρονικό εκπαιδευτικό σύστημα και ηλεκτρονικά βιβλία για εκμάθηση γλωσσών για επαγγελματικούς σκοπούς στην αγγλική, γερμανική, ισπανική, ιταλική και ολλανδική γλώσσα. Αυτό το ηλεκτρονικό σύστημα και τα ηλεκτρονικά βιβλία είναι πλήρως προσβάσιμα για τους τυφλούς και μερικώς βλέποντες σπουδαστές. Ο στόχος του προγράμματος ήταν να ενισχύσει τις δυνατότητες απασχόλησης και τις ευκαιρίες εργοδότησης και να υποστηρίξει την επαγγελματική ανέλιξη των ατόμων με οπτική αναπηρία με την παροχή μαθημάτων που αναπτύσσουν και βελτιώνουν τα γλωσσικά προσόντα που απαιτούνται σε διάφορες επαγγελματικές καταστάσεις. Παρέχει επίσης νέες ευκαιρίες απασχόλησης για τυφλούς με ειδικότητα αφού μπορούν να εργαστούν ως καθηγητές για τα ηλεκτρονικά μαθήματα γλώσσας. Τα μαθήματα γλώσσας είναι διαθέσιμα και σε ορισμένες άλλες μητρικές γλώσσες. Προς το παρόν μπορούν να χρησιμοποιηθούν από σπουδαστές που μιλούν τσεχικά, αγγλικά, γερμανικά, ιταλικά, νορβηγικά, σλοβακικά, ισπανικά, ουγγρικά, πολωνικά, πορτογαλικά, γαλλικά, ρουμανικά και τουρκικά. Μπορείτε να βρείτε την ιστοσελίδα του προγράμματος στο <http://eurochance2.brailcom.org>. Τα αποτελέσματα του προγράμματος είναι διαθέσιμα στο <http://www.langschool.eu>.

• **Επί** **τόπου** **εκπαίδευση**

Σύνθεση **των** **τάξεων**

Οι μεικτές ομάδες (βλέποντες, τυφλοί και μερικώς βλέποντες σπουδαστές) δεν αποτελούν εμπόδιο, υπό την προϋπόθεση ότι οι

ατομικές ανάγκες ικανοποιούνται και ότι ο εκπαιδευτικός έχει επίγνωση των δυσκολιών και των διαφορών (χρόνος προετοιμασίας, ταχύτητα, νοητικές παραστάσεις, αυτονομία και τεχνολογική κατάρτιση).

Το πιο σημαντικό είναι να γνωρίζει ο εκπαιδευτικός τους σπουδαστές του και να διαφοροποιεί τις δραστηριότητες και προσεγγίσεις ανάλογα. Για παράδειγμα, εάν ο εκπαιδευτικός θέλει να δείξει ένα χάρτη στους σπουδαστές, τότε μπορεί να χρησιμοποιήσει ανάγλυφους χάρτες για τους τυφλούς. Όσον αφορά τα άτομα με μειωμένη όραση, οι οποίοι χρησιμοποιούν μεγεθυμένες εκτυπώσεις, ο εκπαιδευτικός θα πρέπει να παρέχει σε κάθε ένα από αυτούς τους σπουδαστές τα κείμενα στην αντίστοιχη μεγέθυνση. Επιπλέον, οι σπουδαστές σε μικτές ομάδες μπορούν να βοηθήσουν ο ένας τον άλλον και να αλληλοσυμπληρώνονται (για παράδειγμα στην περιγραφή εικόνων).

Το μέγεθος της τάξης

Όπως φαίνεται από τις διεθνείς εμπειρίες που αναφέρονται πιο κάτω, ο αριθμός των ενηλίκων Ατόμων με Οπτική Αναπηρία σε μια τάξη θα πρέπει να καθοριστεί λαμβάνοντας υπόψη την ανάγκη για ικανοποίηση των ειδικών απαιτήσεων του κάθε σπουδαστή. Ο αριθμός φυσικά θα διαφέρει ανάλογα με το εκπαιδευτικό περιβάλλον (ειδικό μάθημα ή μάθημα σε μια συνηθισμένη σχολική τάξη).

Στη Σλοβακία, η τρέχουσα εμπειρία των διδασκόντων δείχνει ότι είναι πιο αποτελεσματικό να διδάσκουν σε μικρές ομάδες μαθητών (είτε μεικτές ομάδες είτε μόνο άτομα με αναπηρία) ή σε ειδικά μαθήματα που απευθύνονται αποκλειστικά σε άτομα με αναπηρίες. Αυτό ευνοεί την ατομική προσέγγιση του καθενός από τους σπουδαστές. Το ιδανικό θα ήταν αν ο αριθμός των μαθητών δεν υπερέβαινε τους πέντε σε μια συνηθισμένη τάξη εφόσον περισσότεροι σπουδαστές συνεπάγεται και περισσότερες περιπτώσεις που πρέπει αντιμετωπιστούν κατά τη διάρκεια του μαθήματος.

Στην Τσεχία, η εμπειρία των 21 εκπαιδευτικών, οι οποίοι έχουν διδάξει ενήλικες με αναπηρία δείχνει ότι οι εν λόγω καθηγητές διδάσκουν συχνά σε ιδιαίτερα μαθήματα με ένα σπουδαστή ή σε πολύ μικρές ομάδες, πιθανότατα μεικτές ομάδες με βλέποντες, το οποία μάλιστα φαίνεται να είναι μια πολύ καλή ιδέα.

Η διαρρύθμιση της τάξης

Διάταξης της τάξης: η τοποθέτηση των θέσεων σε σχήμα πετάλου είναι προτιμότερη καθώς είναι πιο εύκολο για τους σπουδαστές με Οπτική Αναπηρία να μετακινηθούν και να επικεντρώσουν την προσοχή τους στη φωνή του εκπαιδευτικού.

Υλικό (συμπεριλαμβανομένου του χρόνου για την προετοιμασία και τη διάθεση υλικού στους σπουδαστές με Οπτική Αναπηρία) Ο χώρος που βρίσκεται το εκπαιδευτικό υλικό και τα τεχνικά μέσα (π.χ. λεξικά), πρέπει να καθοριστεί ξεκάθαρα, να είναι εύκολα προσβάσιμος και να μην επιδέχεται αλλαγές, έτσι ώστε οι ενήλικες σπουδαστές με Οπτική Αναπηρία να μπορούν να έχουν πρόσβαση ελεύθερα. Οι εκπαιδευτικοί που μπορεί να υποδεχτούν κάποια μέρα ενήλικες σπουδαστές με Οπτική Αναπηρία πρέπει να μεριμνήσουν για το χρόνο που απαιτείται για την προσαρμογή του υλικού (είτε στο δικό τους χώρο είτε σε ένα ειδικό ίδρυμα).

Χρόνος

ανάγνωσης

Οι αναγνώστες του Braille και οι αναγνώστες με μειωμένη όραση που είναι και αναγνώστες έντυπου υλικού συχνά χρειάζονται περισσότερο χρόνο για να εξοικειωθούν με το άγνωστο περιεχόμενο του γραπτού υλικού ή των φυλλαδίων. Γενικά θα είναι απαραίτητη και θα εκτιμείται ιδιαίτερα η διάθεση περισσότερου χρόνου και οι ενδείξεις σχετικά με τη διάταξη του κειμένου. Το κείμενο να δίνεται πριν το μάθημα.

Προγραμματισμός

Είναι πιθανόν να προκύψει οπτική και πνευματική κούραση (μπροστά από την οθόνη του υπολογιστή ή σε ομάδες), καθώς κάποιοι σπουδαστές πρέπει να καταβάλουν επιπρόσθετη προσπάθεια για να συγκεντρωθούν. Το μήκος των δραστηριοτήτων να προσαρμόζεται ανάλογα.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Η εκπαιδευτική σύμπραξη Grundtvig «Παιδαγωγική και εκμάθηση γλωσσών για τυφλούς και μερικώς βλέποντες ενήλικες στην Ευρώπη» έδωσε τη δυνατότητα στους εταίρους - EBU, POB,

SONS και UNSS – να ασχοληθούν με το ζήτημα της αυξημένης πρόσβασης ενηλίκων Ατόμων με Οπτική Αναπηρία στην εκμάθηση γλωσσών.

Οι μελέτες και ανταλλαγές που πραγματοποιήθηκαν από τους εταίρους δείχνουν ότι παρά την πρόνοια των διεθνών συμβάσεων, δεν έχουν τεθεί οι συνθήκες για να ληφθούν υπόψη οι ιδιαίτερες ανάγκες των σπουδαστών με Οπτική Αναπηρία από εθνικές ακαδημαϊκές οργανώσεις διδασκαλίας.

Ωστόσο, υπάρχουν κατευθυντήριες γραμμές για τη διευκόλυνση της πρόσβασης των ενηλίκων Ατόμων με Οπτική Αναπηρία στην εκμάθηση γλωσσών και προωθούνται ευρέως από τις οργανώσεις που ασχολούνται με την κοινωνική και επαγγελματική ένταξη των Ατόμων με Οπτική Αναπηρία. Οι εν λόγω κατευθυντήριες γραμμές βασίζονται στην υιοθέτηση μιας λειτουργικής στρατηγικής από τα πανεπιστήμια και τα κέντρα διδασκαλίας, τα οποία πρέπει να διαθέτουν:

- Αύξηση της επίγνωσης, κατάρτισης των καθηγητών γλωσσών: προς το παρόν οι πληροφορίες σχετικά με τα Άτομα με Οπτική Αναπηρία - ή άλλες αναπηρίες - δεν περιλαμβάνονται καθόλου στα προγράμματα σπουδών τους. Συνεπώς, μπορεί να αισθάνονται «χαμένοι» όταν έρχονται αντιμέτωποι με μια κατάσταση στην οποία έχουν να διδάξουν ένα εκπαιδευόμενο Άτομο με Οπτική αναπηρία.

-Οι συνηθισμένες ομάδες και ιστοσελίδες διδασκαλίας αγνοούν τη χρήση της υποστηρικτικής τεχνολογίας και των προσβάσιμων μορφών, οι οποίες μπορούν να κάνουν την εκμάθηση εφικτή ή πιο εύκολη για τα Άτομα με Οπτική Αναπηρία.

- Η ανάπτυξη περισσότερων εξειδικευμένων επιτόπιων εκπαιδεύσεων, συμπεριλαμβανομένης και της χρήσης εναλλακτικών αισθητηριακών τεχνικών: Οι μέθοδοι όπως Realia επιστρατεύουν τις αισθήσεις της αφής και της ακοής, προκειμένου να μεταφέρουν την έννοια και να βοηθήσουν στην απομνημόνευση.

- Η διάδοση των υφιστάμενων μέσων ηλεκτρονικής μάθησης και ο σχεδιασμός νέων. Η ηλεκτρονική μάθηση είναι ιδιαίτερα υποσχόμενη, όπως καταδεικνύεται από το πρόγραμμα Leonardo Da

Vinci "Eurochance», καθώς μπορεί να βοηθήσει στην επίλυση των δυσκολιών διακίνησης που αντιμετωπίζουν συχνά οι σπουδαστές με
Οπτική Αναπηρία.

Τα ICTs προσφέρουν σήμερα ένα ευρύ φάσμα επιλογών στη διδασκαλία γλωσσών. Ενδέχεται να υπάρχουν και άλλοι ενδιαφέρον τρόποι μάθησης για τα Άτομα με Οπτική Αναπηρία, όπως η εκμάθηση από το Skype, ιδιαίτερα μαθήματα με ένα σπουδαστή εν μέρει μέσω του Διαδικτύου, όπου οι σπουδαστές θα μπορούσαν να λύνουν γραμματικές ασκήσεις στους υπολογιστές τους και στέλνουν τα αποτελέσματα μέσω e-mail (ασκήσεις προφοράς και διαλόγου κλπ.) Ωστόσο, η εξέλιξη του υλικού που προορίζεται για ηλεκτρονική μάθηση θα πρέπει να υποστηρίζεται από την εξατομικευμένη διδασκαλία για να αποφύγουμε το ενδεχόμενο να αισθάνονται οι σπουδαστές απομονωμένοι κατά τη διαδικασία εκμάθησης.

Οι εταίροι έχουν συγκρίνει και αναλύσει τις τρέχουσες καταστάσεις που αφορούν τη διδασκαλία/εκμάθηση γλώσσας για τους ενήλικες στην Κύπρο, Γαλλία, Τσεχία και Σλοβακία και επεσήμαναν τις ορθές πρακτικές που θα πρέπει να διαδοθούν και να αναπτυχθούν. Οι εταίροι θα αξιοποιήσουν το κοινό τους έργο ως βάση για την περαιτέρω ανάπτυξη και εφαρμογή των καινοτόμων προσεγγίσεων και μέσων που έχουν προσδιοριστεί στα πλαίσια της εκπαιδευτικής σύμπραξης Grundtvig «Παιδαγωγική και εκμάθηση γλωσσών για τυφλούς και μερικώς βλέποντες ενήλικες στην Ευρώπη»